



REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Prishtinë, më 30 shtator 2019
Nr. ref.:RK 1433/19

AKTVENDIM PËR PAPRANUESHMËRI

në

rastin nr. KI108/18

Parashtrues

Blerta Morina

**Kërkesë për vlerësim të kushtetutshmërisë së Vendimit, nr. 64/04 të
Agjencisë së Regjistrimit Civil, të 13 qershorit 2018**

GJYKATA KUSHTETUESE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

e përbërë nga:

Arta Rama-Hajrizi, kryetare
Bajram Ljatifi, zëvendëskryetar
Bekim Sejdiu, gjyqtar
Selvete Gërzhaliu-Krasniqi, gjyqtare
Gresa Caka-Nimani, gjyqtare
Safet Hoxha, gjyqtar
Radomir Laban, gjyqtar
Remzije Istrefi-Peci, gjyqtare dhe
Nexhmi Rexhepi, gjyqtar

Parashtruesi i kërkesës

1. Kërkesa është parashtruar nga Blerta Morina, përfaqësuar nga avokatja Rina Kika (në tekstin e mëtejme: parashtruesi i kërkesës).
2. Duke respektuar vetidentifikimin e tij me gjininë mashkullore, Gjykata do t'i referohet parashtruesit të kërkesës në po atë gjini (shih rastin e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, për sa i përket praktikës së respektimit të vetidentifikimit të personit, *X. kundër Ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë*, tashmë Maqedonia e Veriut, Aktgjykim i 17 janarit 2019, paragrafi 1).

Vendimi i kontestuar

3. Parashtruesi i kërkesës konteston Vendimin [nr. 64/14] e 13 qershorit 2018 të Komisionit për Shqyrtimin e Ankesave kundër Vendimeve të Zyrave të Gjendjes Civile, që funksionon si pjesë e Agjencisë së Regjistrimit Civil pranë Ministrisë së Punëve të Brendshme të Qeverisë së Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Agjencia e Regjistrimit Civil).

Objekti i çështjes

4. Objekt i çështjes është vlerësimi i kushtetutshmërisë së Vendimit të kontestuar, me të cilin, sipas pretendimeve të parashtruesit të kërkesës, janë shkelur të drejtat dhe liritë themelore të tij të garantuara me nenet 23 [Dinjteti i Njeriut], 24 [Barazia para Ligjit] dhe 36 [E drejta e Privatësisë] të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Kushtetuta) në lidhje me nenin 8 (E drejta për respektimin e të drejtës private dhe familjare) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në tekstin e mëtejme: KEDNJ).
5. Parashtruesi i kërkesës po ashtu kërkon lirimin nga detyrimi për të shteruar mjetin juridik të përcaktuar me ligj, detyrim ky i përcaktuar përmes paragrafit 7 të nenit 113 [Juridiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës, paragrafit 2 të nenin 47 [Kërkesa individuale] të Ligjit dhe pikës (b) të paragrafit (1) të rregullit 39 [Kriteret e Pranueshmërisë] të Rregullores së punës.

Baza juridike

6. Kërkesa bazohet në paragrafët 1 dhe 7 të nenit 113 të Kushtetutës, në nenet 22 [Procedimi i kërkesës] dhe 47 të Ligjit nr. 03/L-121 për Gjykatën Kushtetuese (në tekstin e mëtejme: Ligji), si dhe në rregullin 32 [Parashtrimi i kërkesave dhe përgjigjeve] të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese (në tekstin e mëtejme: Rregullorja e punës).

Procedura në Gjykatën Kushtetuese

7. Më 30 korrik 2018, parashtruesi e dorëzoi kërkesën në Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Gjykata).

8. Më 16 gusht 2018, Kryetarja e Gjykatës caktoi gjyqtaren Gresa Caka-Nimani Gjyqtare raportuese dhe Kolegjin shqyrtues, të përbërë nga gjyqtarët: Radomir Laban (kryesues), Remzije Istrefi-Peci dhe Nexhmi Rexhepi.
9. Më 26 shtator 2018, Avokati i Popullit dorëzoi në Gjykatë, me vetë-iniciativë, një kërkesë për t'u paraqitur si *Amicus Curiae* ("Mik i Gjykatës") lidhur me rastin KI108/18. Së bashku me kërkesën e tij, Avokati i Popullit dorëzoi një parashtrësë me shkrim, përkatësisht një Mendim Juridik, në cilësi të *Amicus Curiae*, lidhur me rastin në fjalë.
10. Më 27 shtator 2018, Gjykata njoftoi parashtruesin për regjistrimin e kërkesës dhe i dërgoi një kopje të kërkesës Agjencisë së Regjistrimit Civil.
11. Më 9 tetor 2018, në bazë të paragrafit (1) të rregullit 55 [*Amicus Curiae*] të Rregullores së punës, Gjyqtarja raportuese u konsultua me Kolegjin shqyrtues lidhur me miratimin e kërkesës së Avokatit të Popullit për t'u paraqitur si *Amicus Curiae* lidhur me rastin KI108/18.
12. Më 11 tetor 2018, Gjyqtarja raportuese, pas konsultimit me Kolegjin shqyrtues, miratoi kërkesën e Avokatit të Popullit që të paraqitet si *Amicus Curiae*, duke pranuar kështu Mendimin Juridik të dorëzuar nga Avokati i Popullit si pjesë përbërëse të dosjes në rastin KI108/18. Në të njejtën ditë, Gjyqtarja raportuese, në bazë të paragrafit (2) të rregullit 55 të Rregullores së punës, njoftoi të gjithë gjyqtarët e Gjykatës mbi vendimin për lejimin e pjesëmarrjes së Avokatit të Popullit në cilësinë e *Amicus Curiae* në rastin KI108/18.
13. Më 16 tetor 2018, Gjykata njoftoi Avokatin e Popullit, se kërkesa e tij për t'u paraqitur si *Amicus Curiae* është shqyrtuar nga Gjykata dhe është miratuar në bazë të rregullave të lartcekura të Rregullores së punës. Në këtë aspekt, Avokatit të Popullit iu konfirmua se Mendimi Juridik i dorëzuar në Gjykatë tashmë është pjesë përbërëse e dosjes së rastit KI108/18.
14. Në të njejtën datë, Gjykata njoftoi parashtruesin e kërkesës dhe Agjencinë e Regjistrimit Civil lidhur me kërkesën e Avokatit të Popullit që të paraqitet si *Amicus Curiae* për rastin KI108/18. Gjykata po ashtu i njoftoi ata për vendimin mbi lejimin e pjesëmarrjes së Avokatit të Popullit si *Amicus Curiae* dhe i dërgoi një kopje të Mendimit Juridik të dorëzuar nga Avokati i Popullit.
15. Në të njejtën datë, Gjykata njoftoi dhe iu drejtua Këshillit Gjyqësor të Kosovës (në tekstin e mëtejshëm: KGJK) (i) për regjistrimin e kërkesës dhe i dërgoi një kopje të kërkesës; (ii) lidhur me kërkesën e Avokatit të Popullit që të paraqitet si *Amicus Curiae* për rastin KI108/18, për vendimin mbi lejimin e pjesëmarrjes së Avokatit të Popullit si *Amicus Curiae* dhe i dërgoi një kopje të Mendimit Juridik të dorëzuar nga Avokati i Popullit; dhe (iii) me kërkesën që deri më 31 tetor 2018, të dorëzoi komente përkatëse përkitazi me pretendimet e parashtruesit të kërkesës dhe mbështjetes së këtyre pretendimeve nga Avokati i Popullit, se në rrethanat e rastit konkret, padia për konflikt administrativ nuk paraqet mjet efektiv juridik. Gjykata iu drejtua KGJK-së me katër pyetje specifike lidhur me vlerësimin e "efektivitetit" të mjetit juridik, të ndërtuara mbi praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në tekstin e mëtejshëm: GJEDNJ), si në vijim:

(i) A konsideroni se padia për inicim të konfliktit administrativ si mjet juridik, i përmbush standardet e të qenurit “mjaftueshëm i sigurtë, jo vetëm në teori, por edhe në praktikë”, në rrethanat e rastit konkret; (ii) A konsideroni se padia për inicim të konfliktit administrativ si mjet juridik, i plotëson standardet e duhura për t'u konsideruar si i “disponueshëm” për parashtruesin, i “qasshëm” për të dhe “efektiv” në lidhje me pretendimet e ngritura në kërkesën KI108/18. Shembuj nga praktika gjyqësore në këtë drejtim do të ishin të dobishëm; (iii) A konsideroni se padia për inicim të konfliktit administrativ si mjet juridik, ofron “mundësinë e korrigjimit” përkatës dhe “mundësinë e arsyeshme për sukses” në lidhje me pretendimet e parashtruesin të ngritura në kërkesën KI108/18. Shembuj nga praktika gjyqësore në këtë drejtim do të ishin të dobishëm; dhe (iv) A konsideroni se ekzistojnë “rrethana të veçanta” në rastin e parashtruesit së kërkesës e që potencialisht do përmbushnin kriteret për lirimin e parashtruesit nga detyrimi për shterjen e mjeteve juridike.”

16. Brenda afatit të përcaktuar, Gjykata nuk pranoi përgjigje apo ndonjë koment nga KGJK.
17. Më 2 nëntor 2018, Gjyqtarja raportuese, pas konsultimit me Kolegjin Shqyrtues dhe pas njoftimit të të gjithë gjyqtarëve të Gjykatës, i dërgoi disa pyetje në Forumin e Komisionit të Venecias lidhur me rastin KI108/18, si në vijim:
 - (i) Cila është praktika në Gjykatën tuaj për të shqyrtuar pranueshmërinë e rasteve, në të cilat parashtruesit e kërkesës nuk i kanë shteruar të gjitha mjetet juridike në dispozicion sipas legjislacionit në fuqi, por pretendojnë se të njëjtat nuk janë efektive në rrethanat e rastit të tyre?; (ii) A ka liruuar Gjykata juaj ndonjëherë ndonjë parashtrues, për shkak të “rrethanave specifike/të veçanta” ose argumenteve të tij/saj për “dëm të riparueshëm”, nga nevoja për të shteruar të gjitha mjetet juridike para parashtrimin të ankesës kushtetuese (apo ndonjë ankese të ngjashme) në Gjykatën tuaj? Nëse po, do të vlerësonim të na dërgonit linkun me vendimet përkatëse, mundësisht në gjuhën angleze; dhe (iii) A ka shqyrtuar ndonjëherë Gjykata juaj meritat e një rasti për të drejtat transgjimore? Nëse po, a mund të na siguroni një link të kopjes së një vendimi të tillë, mundësisht në gjuhën angleze?.*
18. Ndërmjet 2 dhe 23 nëntorit 2018, Gjykata pranoi gjithsejt 16 (gjashtëmbëdhjetë) përgjigje/komente lidhur me kërkesën e Gjykatës për informata shtesë mbi praktikën gjyqësore. Një përgjigje u pranua nga Departamenti i Hulumtimit i GJEDNJ-së dhe përgjigjet e tjera u pranuan nga disa gjykata kushtetuese/supreme anëtare të Forumit të Komisionit të Venecias, përkatësisht Gjermania, Bullgaria, Republika Çeke, Hungaria, Letonia, Meksika, Portugalia, Sllovakia, Suedia, Lihtenshtajni, Finlanda, Holanda, Estonia, Kroacia dhe Maqedonia e Veriut. Përgjigjet e pranuar nga Forumi i Komisionit të Venecias reflektohen në paragrafët 105-138 të këtij Aktvendimi për papranueshmëri.

19. Më 8 nëntor 2018, Gjykata i dërgoi një kërkesë të përsëritur për komente KGJK-së duke i rikujtuar se përgjigjet/komentet e tyre lidhur me aspektin procedural të shterimit të mjeteve juridike janë të dobishme për të trajtuar pretendimet e parashtruesit të kërkesës të mbështetura nga Mendimi Juridik i Avokatit të Popullit. Gjykata, në këtë drejtim, i dha KGJK-së një afat shtesë prej shtatë (7) ditësh për të paraqitur përgjigjet dhe komentet e tyre në lidhur me pyetjet e shtruara nga Gjykata, të listuara më lart.
20. Më 20 nëntor 2018, KGJK dorëzoi përgjigjet dhe komentet e saj në Gjykatë. Përgjigjet dhe komentet e pranuar nga KGJK reflektohen në paragrafët 84-88 të këtij Aktvendimi për papranueshmëri.
21. Në të njejtën datë, parashtruesi i kërkesës kërkoi nga Gjykata që ta informojë atë *“sa më shpejtë të jetë e mundur për statusin e procedurës”* në rastin KI108/18.
22. Më 29 nëntor 2018, Gjykata e njoftoi parashtruesin e kërkesës për statusin e procedurës në rastin KI108/18, duke e informuar për hapat procedural të cilët ishin ndërmarrë deri me atë datë. Përmes së njëjtës shkresë, Gjykata po ashtu e njoftoi parashtruesin e kërkesës lidhur me pyetjet e saj drejtuar KGJK-së dhe përgjigjet që kjo e fundit i kishte dorëzuar në Gjykatë, duke i dërguar kështu një kopje të shkresës së Gjykatës drejtuar KGJK-së si dhe përgjigjet e KGJK-së dorëzuar në Gjykatë. Me atë rast, Gjykata i dha mundësinë parashtruesit të kërkesës që të paraqes komentet e tij lidhur me komentet e dorëzuara nga KGJK. Krejt në fund, Gjykata po ashtu kërkoi nga parashtruesi i kërkesës që ta njoftojë Gjykatën, brenda shtatë (7) ditëve nga pranimi i shkresës, lidhur me dy çështje shtesë duke u përgjigjur në pyetjet vijuese: (i) *A keni paraqitur ndonjë kërkesë për përshpejtim të procedurës apo ndonjë kërkesë ekuivalente në Gjykatën Themelore në Prishtinë? Nëse po, luteni që të dorëzoni një kopje të dokumentit përkatës dhe çdo dokument tjetër, informatë shtesë apo përgjigje që mendoni se është relevante në këtë drejtim; dhe (ii) A ka ndërmarrë Gjykata Themelore në Prishtinë ndonjë hap, deri më tani?*
23. Më 10 dhjetor 2018, parashtruesi i kërkesës u përgjigj në dy pyetjet e lartcekura të Gjykatës si dhe parashtrroi komente lidhur me komentet e dorëzuara nga KGJK më 20 nëntor 2018. Përgjigjet dhe komentet shtesë të pranuar nga parashtruesi i kërkesës reflektohen në paragrafët 89-93 të këtij Aktvendimi për papranueshmëri.
24. Më 12 dhjetor 2018, Gjykata i dërgoi KGJK-së, për informatën e saj, një kopje të komenteve shtesë të pranuar nga parashtruesi i kërkesës si komente shtesë kundrejt përgjigjeve dhe komenteve të KGJK-së të dorëzuara në Gjykatë.
25. Më 23 mars 2019, parashtruesi i kërkesës, me vetë-iniciativë, e njoftoi Gjykatën se Departamenti për Çështje Administrative i Gjykatës Themelore në Prishtinë (në tekstin e mëtejme: Gjykata Themelore) nga momenti kur është dorëzuar padia e tij për konflikt administrativ më 24 korrik 2018 e deri në momentin e raportimit të fundit në Gjykatë, ende nuk ka dërguar *“asnjë ftesë, thirrje, apo kërkesë tjetër”* në lidhjen me padinë e iniciuar. Parashtruesi i kërkesës theksoi se, për rrjedhojë, më 22 mars 2019 ai ka dorëzuar kërkesën e tij të dytë për *“përshpejtimin e procedurës”* lidhur me padinë e tij si dhe i dërgoi Gjykatës një

kopje të kërkesës së tij për përshpejtim të procedurës të drejtuar Gjykatës Themelore. Në fund, parashtruesi i kërkesës kërkoi nga Gjykata që ta njoftojë në lidhje me fazën në të cilën ndodhet shqyrtimi i kërkesës KI108/18.

26. Më 28 mars 2019, Gjykata i dërgoi një shkresë Gjykatës Themelore përmes së cilës e njoftoi atë për regjistrimin e kërkesës si dhe i kërkoi që ta njoftojë Gjykatën, jo më vonë se më 9 prill 2019, lidhur me fazën e procedurës në të cilën ndodhet shqyrtimi i padisë për konflikt administrativ të dorëzuar nga parashtruesi i kërkesës më 24 korrik 2018.
27. Më 12 prill 2019, Gjykata Themelore iu përgjigj kërkesës së Gjykatës, duke e njoftuar këtë të fundit me sa vijon: *“Duke iu referuar kërkesës suaj, ju informojmë se për lëndën A.nr.1822/2018 të dt.24.06.2018 sipas padisë së paditëses, Blerta Morina, enda nga ana kësaj gjykate nuk është ndërmarr ndonjë veprim procedural përkundër që gjykata është në dijeni të urgjencës së çështjes që të trajtohet. Kjo krejt për arsye të numërit të madh të lëndëve që kemi në pritje që të trajtohen sipas prioritetit të pranimit në gjykatë.”*
28. Në të njejtën datë, Gjykata e njoftoi parashtruesin që kërkesa KI108/18 është në fazë të shqyrtimit, duke e njoftuar konkretisht për hapat e mëtejme procedural të cilat ishin ndërmarrë deri me atë datë.
29. Më 16 prill 2019, 5 qershor 2019, dhe 4 korrik 2019, respektivisht parashtruesi i kërkesës e njoftoi Gjykatën që në po ato data e kishte dorëzuar kërkesën e tij të tretë, të katërt dhe të pestë, për përshpejtim të procedurës para Gjykatës Themelore.
30. Më 21 gusht 2019, raportimet në medie vënë në pah faktin që Gjykata Themelore, pranë së cilës është në shqyrtim e sipër edhe padia për konflikt administrativ e parashtruesit të kërkesës, më 27 dhjetor 2018 kishte marrë vendim meritor për një rast të ngjashëm me rastin në shqyrtim para kësaj Gjykate. Kjo e fundit, nga të njëjtat raportime në medie kuptoi se edhe Gjykata e Apelit, më 2 gusht 2019, e kishte konfirmuar plotësisht vendimarrjen e Gjykatës Themelore e cila kishte urdhëruar organet administrative të Komunës së Prizrenit që t’ia ndryshojnë personit “Y” [identiteti i saktë nuk do t’i zbulohet nga Gjykata, *ex officio*, bazuar në paragrafin (6) të rregullit 32 të Rregullores së punës] emrin sipas kërkesës së tij dhe shënuesin e gjinisë nga “F” (Femër) në “M” (Mashkull). Detajet e këtij rasti reflektohen në paragrafin 167 të këtij Aktvendimi për papranueshmëri.
31. Më 5 shtator 2019, Kolegji shqyrtues shqyrtoi raportin paraprak të Gjyqtares raportuese dhe i rekomandoi Gjykatës, njëzëri, papranueshmërinë e kërkesës.

Përmbledhja e fakteve të rastit KI108/18

32. Parashtruesi i kërkesës ka lindur në Gjakovë. Në momentin e dorëzimit të kërkesës në Gjykatë, në librat e regjistrimit civil të Republikës së Kosovës, parashtruesi i kërkesës është i regjistruar me emrin “Blerta Morina” dhe me shënuesin e gjinisë femërore, përkatësisht “F”.

33. Sipas shkresave të lëndës, rezulton se parashtruesi i kërkesës gjithnjë ka pasur tendenca të identifikohet me gjininë mashkullore dhe jo atë femërore të përcaktuar në lindje. Si i rritur, ai pohon se jeton dhe paraqitet si *“burrë në të gjitha sferat e jetës: në punë, në qytet, gjatë kohës që e kalon me familjen, në shtëpi, gjatë kohës që e kalon me miqtë dhe në të gjitha situatat e rrethanat tjera të jetës së përditshme.”* Ai po ashtu pohon se emri dhe gjinia e shënuar në dokumentet e tij të identifikimit nuk përkon me emrin me të cilin ai prezantohet dhe me gjininë me të cilin ai identifikohet. Një gjë e tillë, sipas pretendimit, e detyron atë *“që të kalojë nëpër përvoja të vështira e diskriminuese në jetën e tij të përditshme.”*
34. Më 27 dhjetor 2017, sipas shkresave të lëndës, parashtruesi i kërkesës ishte vizituar tek psikologu dhe psikoterapeuti me qëllim të diskutimit të çështjes së trajtimit hormonal për *“tranzicion”* fizik nga femër në mashkull. (Për definicionin e *“tranzicionit”* (shih, ndër të tjera, publikimin e referuar nga parashtruesi i kërkesës të World Professional Association for Transgender Health, *“Standards of Care for the Health of Transexual, Transgender, and Gender Nonconforming People”*). Parashtruesi i kërkesës kishte marrë rekomandim pozitiv nga eksperti mjekësor që kishte vizituar. Në janar të vitit 2018, parashtruesi i kërkesës kishte kryer një vizitë tjetër mjekësore në një klinikë në Maqedoninë e Veriut, ku edhe kishte filluar trajtimin hormonal përkitazi me tranzicionin.
35. Më 4 prill 2018, parashtruesi i kërkesës paraqiti një kërkesë në Zyrën e Gjendjes Civile, Departamenti për Punë të Përgjithshme Administrative në Komunën e Gjakovës (në tekstin e mëtejme: Zyra e Gjendjes Civile). Kërkesa e parashtruesit përbante dy komponentë. Komponenti i parë i kërkesës kishte të bëjë me kërkesën specifike të parashtruesit të kërkesës për ndërrim të emrit personal nga *“Blerta”* në *“Blert”*; ndërsa komponenti i dytë i kërkesës kishte të bëjë me kërkesën specifike të parashtruesit të kërkesës për ndërrim të shënuesit të gjinisë nga *“F”* në *“M”*.
36. Parashtruesi kishte kërkuar nga Zyra e Gjendjes Civile që emri personal dhe shënuesi i gjinisë të ndryshoheshin sipas propozimit të tij në të gjitha dokumentet e identifikimit në mënyrë që *“emri dhe shënuesi i gjinisë të jenë në harmoni me identitetin e tij gjinor”*. Në kërkesën e tij, parashtruesi i kërkesës kishte shpjeguar që ai, qysh nga fëmijëria, ka tendenca të vishet si mashkull dhe të identifikohet me gjininë mashkullore dhe jo atë femërore të përcaktuar në lindje. Kërkesën e tij për ndërrim të emrit dhe të shënuesit të gjinisë, parashtruesi i kërkesës e kishte argumentuar duke theksuar se ai ndihet i diskriminuar dhe i përjashtuar nga shoqëria për shkak të mospërputhjes së identitetit të tij gjinor me shënuesin e gjinisë në dokumentet e tij të identifikimit. Ai kishte deklaruar se emri *“Blerta”* e pengon integrimin e tij në shoqëri sepse nuk ia mundëson që të jetojë lirshëm dhe në përputhje me identitetin e tij gjinor, përkatësisht atë të gjinisë mashkullore. Si rrjedhojë, ai kishte argumentuar se ndërrimi i emrit përbënte kusht esencial për integrimin e tij në shoqëri. Për sa i takon kërkesës së tij për shënuesin e gjinisë, ai kishte argumentuar se seksi që i është përcaktuar personit në lindje nuk është përcaktues kryesor meqë rëndësi ka perceptimi personal i gjinisë apo gjinia të cilën personi e konsideron si të vetën. Andaj, sipas tij, kërkesa për ndryshimin e shënuesit të gjinisë është e bazuar meqë përcaktimi i gjinisë në dokumente

duhet të përshtatet me gjininë me të cilën personi identifikohet. Në mbështetje të argumenteve të tij, parashtruesi kishte cituar dhe ishte thirrur në aktet/praktikat vijuese të aplikueshme në rendin juridik të Republikës së Kosovës: nenet 22 [Zbatimi i drejtpërdrejt i Marrëveshjeve dhe Instrumenteve Ndërkombëtare] dhe 53 [Interpretimi i Dispozitave për të Drejtat e Njeriut] të Kushtetutës; (ii) nenin 8 të KEDNJ-së; (iii) nenet 3, 6 dhe 12 të Deklaratës Universale për të Drejtat e Njeriut (në tekstin e mëtejshëm: DUDNJ); (iv) nenin 17 të Paktit për të Drejtat Civile dhe Politike (në tekstin e mëtejshëm: PDCP); (v) rastet e GJEDNJ-së: *B. kundër Francës* (Aktgjykim i 25 marsit 1992) dhe *Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar* (Aktgjykim i 11 korrikut 2002); (vi) nenet 12 (Mënyra e ndërrimit të emrit personal) dhe 17 (Procedura për ndërrimin e emrit personal në bazë të kërkesës) të Ligjit nr. 02/L-118 për Emrin Personal (në tekstin e mëtejshëm: Ligji për Emrin Personal); (vii) paragrafin 1.8 të nenit 6 (Arsyet për ndërrimin e emrit personal) të Udhëzimit Administrativ nr. 19/2015 për Kushtet dhe Procedurat e Ndërrimit dhe Korrigjimit të Emrit Personal (në tekstin e mëtejshëm: Udhëzimi Administrativ për Emrin Personal); (viii) paragrafin 1.9 të nenit 3 (Përkufizimet) të Ligjit nr. 05-L-020 për Barazi Gjinore (në tekstin e mëtejshëm: Ligji për Barazi Gjinore); (ix) nenin 1 (Qëllimi) të Ligjit nr. 05/L-021 për Mbrojtje nga Diskriminimi (në tekstin e mëtejshëm: Ligji për Mbrojtje nga Diskriminimi); dhe (x) Mendimin Juridik të Avokatit të Popullit, në cilësinë e Mikut të Gjykatës (*Amicus Curiae*) për Gjykatën Themelore në Prishtinë në lidhje me gjendjen e homofobisë dhe transfobisë në Kosovë të 2 majit 2017 (në tekstin e mëtejshëm: Mendimi Juridik i Avokatit të Popullit në lidhje me gjendjen e homofobisë dhe transfobisë në Kosovë).

37. Më 26 prill 2018, Zyra e Gjendjes Civile përmes Vendimit [nr.02-201-02-8319] e refuzoi kërkesën e parashtruesit të kërkesës në lidhje me të dy komponentët e lartcekur. Në arsyetim të Vendimit të saj, Zyra e Gjendjes Civile theksoi se parashtruesi i kërkesës nuk i plotëson kriteret e parapara me Udhëzimin Administrativ për Emrin Personal. Sipas Zyrës së Gjendjes Civile, arsyeshmëria e ofruar nga parashtruesi i kërkesës nuk qëndron dhe nuk e përmbush qëllimin e nën-paragrafit 1 të paragrafit 1 të nenit 6 të këtij Udhëzimi Administrativ për Emrin Personal pasi që emri “Blerta” nuk e pengon integrimin e personit në shoqëri në Republikën e Kosovës. Zyra e Gjendjes Civile nuk arsyetoj refuzimin e kërkesës për ndërrimin e shënuesit të gjinisë.
38. Më 29 maj 2018, parashtruesi i kërkesës paraqiti ankesë kundër Vendimit [nr. 02-201-02-8319] të 26 prillit 2018 të Zyrës së Gjendjes Civile pranë Agjencisë së Regjistrimit Civil. Në ankesë, parashtruesi i kërkesës kërkoi nga Agjencia e Regjistrimit Civil që të anulojë Vendimin e kontestuar të Zyrës së Gjendjes Civile sepse, sipas pretendimit, i njëjti është i “*paligjshëm dhe diskriminues.*” Në këtë drejtim, parashtruesi i kërkesës theksoi tri arsye. Së pari, sipas parashtruesit të kërkesës, ky Vendim ishte nxjerrë në mungesë të një autorizimi në ligj dhe rrjedhimisht nuk kishte bazë ligjore. Së dyti, sipas parashtruesit të kërkesës, ky Vendim ishte nxjerrë në kundërshtim me dispozitat ligjore që rregullojnë formën apo elementet e detyrueshme të një akti administrativ sepse, ndër të tjera, Zyra e Gjendjes Civile kishte dështuar të ofrojë arsyetim në përputhje me nenin 48 (Arsyetimi i një akti administrativ me shkrim) të Ligjit Nr. 05/L-031 për Procedurën e Përgjithshme Administrative (në tekstin e mëtejshëm: LPA). Së treti, sipas parashtruesit të

kërkesës, ky Vendim ishte i paligjshëm sepse ishte nxjerrë në kundërshtim me Kushtetutën, KEDNJ-në dhe praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, DUDNJ-në, PDCP-në, Ligjin për Barazi Gjinore dhe Ligjin për Mbrojtjen nga Diskriminimi.

39. Më 13 qershor 2018, Agjencia e Regjistrimit Civil përmes Vendimit [nr. 64/04] e refuzoi si të pabazuar ankesën e parashtruesit të kërkesës. Agjencia e Regjistrimit Civil konsideroi se Vendimi i Zyrës së Gjendjes Civile ishte nxjerrë në përputhje me (i) nenin 12 të Ligjit për Emrin Personal dhe Udhëzimin Administrativ për Emrin Personal; dhe (ii) nenin 11 (Përbërës të rrjedhur nga ngjarje natyrore) dhe 32 (Dokumentet bazë të lindjes) të Ligjit për Gjendjen Civile.
40. Për sa i takon komponentit të parë, përkatësisht ankesës së parashtruesit të kërkesës lidhur me mos-miratimin e ndërrimit të emrit personal nga “Blerta” në “Blert”, Agjencia e Regjistrimit Civil theksoi se arsyeja e dhënë nga parashtruesi i kërkesës për ndërrimin e emrit personal nuk qëndron sepse nuk është *“dhënë asnjë dëshmi, shkrese, shënim tjetër apo fotografi, dokument arkivor që tregojnë se emri personal Blerta Morina po e pengon personin në integritetin e saj në shoqëri.”*
41. Për sa i takon komponentit të dytë, përkatësisht ankesës së parashtruesit të kërkesës lidhur me mos-miratimin e kërkesës së tij për ndërrim të shënuesit të gjinisë, Agjencia e Regjistrimit Civil theksoi se kërkesa e parashtruesit të kërkesës nuk është e bazuar *“sepse sipas ligjit nënkuptohet që vërtetimi i ogjnisë dhe eventualisht ndërrimi apo korigjimi i këtij përbërësi të gjendjes civile bëhet vetëm me një raport apo vendim mjekësor.”* Më tutje, Agjencia e Regjistrimit Civil theksoi që *“personi duhet që ndryshimet eventuale të përbërësve të gjendjes civile që janë fakte që rrjedhin nga ngjarje natyrore ku përfshihet edhe gjinia e personit si fakt natyror duhet të rregullohen me raport mjekësor pastaj raporti mjekësor prodhon pasoja juridike në përbërësit e gjendjes civile.”* Agjencia e Regjistrimit Civil përfundoi arsyetimin e saj duke theksuar që parashtruesi i kërkesës nuk ka dhënë dëshmi bindëse *“që ka të drejtë në ndërrimin e emrit personal [...] dhe të gjinisë si fakt natyror.”*
42. Më 24 korrik 2018, parashtruesi i kërkesës ngriti padi për konflikt administrativ kundër Vendimit [nr. 64/04] të Agjencisë së Regjistrimit Civil të 13 qershorit 2018, pranë Gjykatës Themelore.
43. Më 30 korrik 2018, parashtruesi i kërkesës paraqiti kërkesën e tanishme në Gjykatë.
44. Më 4 dhjetor 2018, 22 mars 2019, 16 prill 2019, 5 qershor 2019 dhe 4 korrik 2019, respektivisht, parashtruesi i kërkesës paraqiti kërkesën e parë, të dytë, të tretë, të katërt dhe të pestë për përshpejtim të procedurës lidhur me padinë për konflikt administrativ të ngritur në Gjykatën Themelore.
45. Deri më sot, sipas pretendimit të parashtruesit të kërkesës si dhe nga vet shkresat e lëndës dhe informacioneve të dorëzuara në Gjykatë, rezulton që Gjykata Themelore nuk ka vendosur mbi padinë për konflikt administrativ të parashtruesit të kërkesës.

Pretendimet e parashtruesit të kërkesës

46. Parashtruesi i kërkesës pretendon që Vendimi [nr. 64/04] i 13 qershorit 2018 i Agjencisë së Regjistrimit Civil është nxjerrë në shkelje të të drejtave dhe lirive themelore të tij të garantuara me nenet 23 [Dinjiteti i Njeriut], 24 [Barazia para Ligjit] dhe 36 [E drejta e Privatësisë] të Kushtetutës në lidhje me nenin 8 (E drejta për respektimin e të drejtës private dhe familjare) të KEDNJ-së. Në pretendimet e tij të paraqitura në Gjykatë, parashtruesi i kërkesës fillimisht (i) kërkon shpalljen e kërkesës së tij të pranueshme dhe rrjedhimisht paraqet argumentet e tij përkitazi me kërkesën për lirim nga detyrimi i shterimit të mjeteve juridike të përcaktuara me ligj; më tej paraqet pretendimet e tij përkitazi me shkeljet e pretenduara të neneve të lartcekura si rezultat i Vendimit të kontestuar të Agjencisë së Regjistrimit Civil, përkatësisht (ii) ndërrimin e emrit nga “Blerta” në “Blert” dhe (iii) ndërrimit të shënuesit të gjinisë nga “F” në “M”; ndërsa në fund, ai gjithashtu paraqet (iv) argumentet e tij përkitazi me kërkesën për kompenzimin e dëmit jo-material që i ka shkaktuar Republika e Kosovës me rastin e shkeljes së të drejtave dhe lirive themelore të tij. Në vijim, Gjykata do të paraqes pretendimet e parashtruesit të kërkesës duke u fokusuar në këto katër kategori çështjesh.

(i) Për sa i përket shterimit të mjeteve juridike

47. Për sa i përket pranueshmërisë së kërkesës, parashtruesi i kërkesës e fokusoi argumentimin e tij në kushtin procedural të shterimit të të gjitha mjeteve juridike para dorëzimit të një kërkesë në Gjykatë, duke qenë se në mendimin e tij, të gjitha kushtet e tjera të pranueshmërisë janë të plotësuar.

48. Në këtë drejtim, parashtruesi i kërkesës u referua në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së dhe të vet Gjykatës, duke theksuar që kjo e fundit, në shumë raste e ka sqaruar rëndësinë e detyrimit për të shteruar mjetet juridike dhe faktin që ky detyrim përmbrendëson parimin e subsidiaritetit e që nënkupton se organet shtetërore dhe gjykatat duhet të kenë fillimisht mundësinë të parandalojnë apo korrigjojnë shkeljet kushtetuese. Në të njëjtën kohë, parashtruesi i kërkesës theksoi se, në sistemin juridik të Republikës së Kosovës, detyrimi për shterimin e mjeteve juridike bazohet në supozimin se ky rend juridik siguron mjete efektive për adresimin e shkeljes së të drejtave dhe lirive themelore të përcaktuara në Kushtetutë. Në rastin konkret, parashtruesi i kërkesës pretendon se mjetet juridike në dispozicion janë “*jo-efektive për adresimin e shkeljeve*” përkatëse dhe rrjedhimisht kërkon që bazuar në praktikën e GJEDNJ-së dhe të Gjykatës, të lirohet nga përmbushja e këtij detyrimi të përcaktuar me paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës, paragrafin 2 të nenit 47 të Ligjit dhe pikën (b) të paragrafit (1) të rregullit 39 të Rregullores së punës.

49. Në këtë kontekst, parashtruesi i kërkesës thekson se palët janë të detyruara të shterojnë vetëm mjetet juridike “*e qasshme*” dhe “*të mjaftueshme*” dhe se ekzistenca e mjeteve të tilla duhet të jetë “*e sigurtë edhe në praktikë dhe jo vetëm në teori*”. Në të kundërtën mjetet e tilla do të cilësohen si “*të papërshtatshme dhe jo-efektive*”. Për më tepër, sipas praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, ekzistimi i “*rrethanave të veçanta*” mund të rezultojnë në lirim nga detyrimi i shterjes së mjeteve juridike. Në mbështetje të këtyre argumenteve, parashtruesi i kërkesës i referohet praktikës

gjqësore të GJEDNJ-së në rastet *Selmouni kundër Francës* (Aktgjykim i 28 korrikut 1999, paragrafi 75 dhe referencave në të) dhe *Van Oosterwijk kundër Belgjikës* (Aktgjykim i 6 nëntorit 1980, paragrafi 36 dhe referencave në të).

50. Parashtruesi i kërkesës specifikisht pretendon se në rrethanat e rastit të tij: (i) mjeti juridik në të vërtetë është përdorur; (ii) mjeti juridik është i papërshtatshëm dhe “joefektiv”; dhe (iii) ekzistojnë “rrethana të veçanta” për lirim të tij nga detyrimi për të shteruar të gjitha mjetet juridike e përcaktuara me ligj.
51. Për sa i takon argumentit të parë (i) dhe të dytë (ii), respektivisht, parashtruesi i kërkesës thekson se ai i ka përdorur mjetet juridike në dispozicion. Ai thekson se ka shteruar të gjitha mjetet juridike në procedurë administrative duke ushtruar ankesë ndaj Vendimit të Zyrës për Gjendje Civile dhe duke e kontestuar të njëjtin para Agjencisë së Regjistrimit Civil, e cila ka vërtetuar Vendimin e të parës. Parashtruesi i kërkesës thekson se ai po ashtu ka iniciuar padi për konflikt administrativ pranë Gjykatës Themelore. Megjithatë, dhe përkundër faktit që padia e tij është në pritje para Gjykatës Themelore, sipas parashtruesit të kërkesës, Gjykata duhet ta lirojë parashtruesin e kërkesës nga detyrimi i shterjes së këtyre mjeteve juridike, sepse sipas pretendimit, të njëjtat janë papërshtatshme dhe “jo-efektive” sepse “mjetet në dispozicion ofrojnë siguri vetëm teorike e jo edhe praktike për rastin e parashtruesit”.
52. Për më tepër, parashtruesi i kërkesës thekson se pa paragjykuar vendimin që do të merrte Gjykata Themelore apo Gjykata e Apelit, “*periudha e stërgjatë kohore për shqyrtimin dhe zgjidhjen e një lënde administrative në rastin e parashtruesit e bën mjetin juridik të papërshtatshëm dhe joefektiv pikërisht për shkak të rrethanave të veçanta të rastit konkret.*” Prandaj, parashtruesi i kërkesës pohon se ngritja e padisë për konflikt administrativ e më pas potencialisht ankesa pranë Gjykatës së Apelit “*nuk paraqet mjet juridik efektiv sepse nuk e siguron adresimin e shkeljes së të drejtave të parashtruesit brenda një kohe të arsyeshme siç garantohet me Kushtetutë dhe KEDNJ.*”
53. Në argumentimin se mjetet juridike në dispozicion janë “joefektive” në rrethanat e rastit konkret, parashtruesi i kërkesës fillimisht i referohet Raportit të Përgjithshëm Vjetor të vitit 2017 të KGJK-së sipas të cilit në Gjykatën Themelore, ku edhe është parashtruar padia, janë gjithsej 5,304 lëndë të pazgjidhura. Gjatë vitit 2017 janë zgjidhur gjithsej 2,268 lëndë administrative, ndërkaq që sipas raportit tremujor të KGJK-së të vitit 2018 është konstatuar se gjithsej janë 5,297 lëndë të pazgjidhura. Koha e llogaritur e zgjidhjes së lëndëve administrative në vitin 2017, sipas këtyre të dhënave, për një rast llogaritet të jetë përafërsisht 853 ditë në shkallë të parë. Më tutje, në Gjykatën e Apelit llogaritjet tregojnë se duhen 412 ditë për tu zgjidhur një rast në shkallë të dytë. Rrjedhimisht, sipas pretendimit, i bie që për zgjidhjen e një lënde administrative e cila procedohet në Gjykatë Themelore dhe në Gjykatën e Apelit, nevojiten mesatarisht tre (3) vjet e katër (4) muaj. Në këtë drejtim, parashtruesi i kërkesës thekson se Komisioni Evropian në Raportin e Progresit për Kosovën të publikuar në prill të vitit 2018, ka vlerësuar se numri i madh i lëndëve administrative të pazgjidhura në Gjykatën Themelore “*vështirë se do të zvogëlohet në të ardhmen*”.

54. Parashtruesi i kërkesës po ashtu pretendon se ekziston mundësia reale që Gjykata Themelore të mos e vendos rastin në merita, por vetëm ta kthejë në procedurë administrative pranë organeve administrative që veçse kanë vendosur, gjë që e bën kohëzgjatjen e procedurës së paku dyfish më të gjatë. Në theksimin e këtij problemi të trajtimit të lëndëve administrative, parashtruesi i kërkesës i referohet edhe konstatimeve të Avokatit të Popullit, në Raportin e tij nr.425/2015 të 22 gushtit 2016 lidhur me mungesën e mjeteve juridike efektive, drejtuar Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale dhe Gjykatës Themelore. Avokati i Popullit, sipas parashtruesit të kërkesës, në këtë raport ka konstatuar se në kontestet administrative gjykatat nuk janë lëshuar në shqyrtimin e meritave të rastit por vetëm i kanë konstatuar shkeljet procedurale dhe si pasojë të njëjtat, janë kthyer në rishqyrtim tek organi i cili e ka marrë fillimisht vendimin, përderisa ai vendosë sërish në mënyrë të njejtë. Ndër të tjera, sipas pretendimit, Avokati i Popullit, në këtë Raport po ashtu *“ka konstatuar se ka pasur shkelje të të drejtave të njeriut nga paditë e ushtruara nga ankuesit të cilëve për shkak se mjetet juridike ishin joefektive dhe nuk siguronin realizimin e të drejtës që u takonte ankuese.”*
55. Lidhur me kohëzgjatjen e procedurave, parashtruesi i kërkesës thekson se GJEDNJ dhe Gjykata kanë theksuar tashmë se kohëzgjatja e procedurave në vetvete *“nuk e bën mjetin efektiv joefektiv dhe se arsyeshmëria e kohëzgjatjes së procedurave duhet të vlerësohet sipas rrethanave të rastit”*, përkatësisht, sipas parashtruesit të kërkesës, bazuar në *“ndërlikueshmërinë e rastit”*; *“sjelljen e autoriteteve relevante”* dhe *“çështjes në shqyrtim”* për parashtruesin në atë kontest.
56. Për sa i takon *“ndërlikueshmërisë së rastit”*, parashtruesi i kërkesës pohon se rasti konkret ka të bëjë vetëm me një palë e cila kërkon të drejtën e tij për ta ndërruar emrin dhe shënuesin e gjinisë dhe të gjitha provat me rëndësi i janë bashkëngjitur kërkesës. Kërkesat e parashtruesit të kërkesës nuk ndërlidhen me ndonjë ndërlikueshmëri të madhe ligjore. Identiteti gjinor është kategori e mbrojtur ligjore sipas nenit 1 të Ligjit për Mbrojtje nga Diskriminimi dhe paragrafit 1.9 të nenit 3 të Ligjit për Barazi Gjinore dhe *“hyn në kuadër të obligimeve pozitive të shtetit për mbrojtjen e të drejtës së privatësisë sipas nenit 36, nenit 22, nenit 53 të Kushtetutës”*. Praktika gjyqësore e GJEDNJ-së në një mori rastesh specifikon detyrimin pozitiv të shtetit për njohjen ligjore të identitetit gjinor me të cilën identifikohet personi dhe ofron një praktikë të gjerë rreth asaj se *“çfarë mund të konsiderohet si shkelje e të drejtës së privatësisë në kontekstin e njohjes ligjore të identitetit gjinor e çka jo.”* Sipas parashtruesit të kërkesës, fakti që ky është rasti i parë i paraqitur nga ndonjë person transgjinor që kërkon ti njihet identiteti i tij gjinor ligjërisht dhe emri i tij të ndërrohet ashtu që të përkojë me identitetin e tij gjinor, nuk do të duhej të konsiderohet karakteristikë që e bën rastin e ndërlikuar. Në mbështetje të pretendimeve të tij parashtruesi i kërkesës i referohet rasteve të GJEDNJ-së: *B. kundër Francës*, cituar më lart; *Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar*, cituar më lart; dhe *A.P. Garçon dhe Nicot kundër Francës* (Aktgjykim i 6 prillit 2017).
57. Për sa i përket *“sjelljes së parashtruesit dhe të autoriteteve relevante”*, parashtruesi i kërkesës thekson se ai ka ushtruar padi brenda afatit ligjor dhe nuk ekziston asnjë rrethanë apo provë për të konsideruar se sjella e

parashtruesit të kërkesës ka ndikuar apo do të ndikonte në zvarritjen e procedurës. Parashtruesi i kërkesës e sheh ndërrimin e emrit dhe të shënuesit të gjinisë së tij si *“çështje esenciale për zhvillimin e tij personal dhe shoqëror, andaj është i gatshëm ti shfrytëzojë të gjitha mjetet juridike deri në njohjen ligjore të identitetit të tij gjinor.”*

58. Ndërsa, për sa i përket *“sjelljes së autoriteteve”*, parashtruesi i kërkesës thekson se në këtë kontekst është e aplikueshme kohëzgjatja e trajtimit të çështjeve administrative në Gjykatën Themelore dhe rreziku që në të shumtën e rasteve kërkesat nuk vendosen në merita, por vendoset që çështja t'i kthehet organeve të administratës për rivendosje, e këto të fundit, sipas parashtruesit të kërkesës dhe duke iu referuar raporteve përkatëse të Avokatit të Popullit, në të shumtën e rasteve vendosin sikurse në herën e parë. Rrjedhimisht, thekson parashtruesi i kërkesës *“përgjegjësia për zvarritjen bie mbi autoritetet përkatëse.”*
59. Në fund, për sa i përket *“çështjes në shqyrtim”* për parashtruesin e kërkesës, ai thekson se ndryshimet e pësuar nga *“procesi i tranzicionit”* përmes terapisë hormonale, janë gjithnjë e më të dukshme në aspektin fizik. Çështja e ndërrimit të emrit dhe të shënuesit të gjinisë *“është esenciale për parashtruesin.”* Mos trajtimi i lëndës në kohë të arsyeshme *“do të shkaktonte shkelje të të drejtave të tij, pasi që do të vazhdonte gjendja e mos-përputhjes së emrit dhe gjinisë me të cilin parashtruesi identifikohet dhe paraqitet, me emrin dhe shënuesin e gjinisë që figuron në dokumentet e tij të identifikimit ndërsa Gjykata nuk do të arrijë ta shqyrtojë lëndën e tij brenda kohës së arsyeshme.”*
60. Në këtë aspekt, parashtruesi i kërkesës thekson se GJEDNJ në një numër të caktuar të rasteve e kishte vlerësuar *“çështjen në shqyrtim për parashtruesin”* si *“rrethanë të veçantë”* për vlerësimin e shkeljes të së drejtës në gjykim brenda një kohe të arsyeshme të garantuar me nenin 6 të KEDNJ-së. Kriterin e tillë, thekson parashtruesi i kërkesës, GJEDNJ e ka përdorur edhe në rastet që kishin të bëjë me gjendjen civile, siç janë rastet e GJEDNJ-së: *Bock kundër Gjermanisë* (Aktgjykim i 21 shkurtit 1989); *Laino kundër Italisë* (Aktgjykim i 18 shkurtit 1999) dhe *Mikulić kundër Kroacisë* (Aktgjykim i 7 shkurtit 2002). GJEDNJ ka vlerësuar se *“rastet që kanë të bëjnë me gjendjen civile të parashtruesve, kërkohet një kujdes i veçantë për shqyrtimin e tyre brenda një kohe të arsyeshme”*, duke konstatuar shkelje e së drejtës për gjykim brenda një kohe të arsyeshme, në të tri rastet e lartpërmendura.
61. Në fund, dhe përkitazi me argumentin e tretë (iii) të parashtruesit të kërkesës, përkatësisht ekzistimin e *“rrethanave të veçanta”* në rrethanat e rastit konkret, parashtruesi i kërkesës iu referohet rasteve të GJEDNJ-së *Van Ooserwijk kundër Belgjikës* (Aktgjykim i 6 nëntorit 1980 dhe referencat përkatëse në të) dhe *Selmouni kundër Francës* (Aktgjykim i 28 korrikut 1999 dhe referencat përkatëse në të) sipas të cilëve, sipas parashtruesit të kërkesës, ekzistimi i *“rrethanave të veçanta”*, mund ta liroj parashtruesin nga detyrimi i shterjes së mjeteve juridike të cilat ai i ka në dispozicion. GJEDNJ po ashtu, sipas parashtruesit të kërkesës, ka theksuar se zbatimi i rregullit të shterimit duhet të përfshijë edhe kontekstin. Në aspekt të kësaj të fundit, parashtruesi i kërkesës si *“rrethanë të veçantë”* në rastin e tij thekson *“mospërputhjen e*

dukjes dhe sjelljes së tij me gjininë e paraqitur në dokumentet e identifikimit” dhe “kontekstin ligjor dhe politik” të ndërlidhur me komunitetin të cilin ai e përfaqëson.

62. Përkitazi më të parën *“rrethanë të veçantë”*, parashtruesi i kërkesës fillimisht thekson se përcaktimi i shënuesit të gjinisë femërore e jo mashkullore dhe njëherësh emri “Blerta” dhe jo “Blert” në dokumentet e tij të identifikimit paraqesin *“pengesa të cilat nuk ia lejojnë atij gëzimin e të drejtës në jetë private dhe e vendosin në situata që e cenojnë dinjitetin e tij njerëzor.”*
63. Në këtë kontekst, ai rithekson se në janar të vitit 2018, ka filluar procesin e tranzicionit fizik, dhe si rezultat i trajtimit hormonal, ai *“tashmë ka filluar të ketë ndryshime të dallueshme fizike duke i humbur karakteristikat femërore”*. Për më tepër, duke marrë parasysh që në Republikën e Kosovës mungon përkujdesja dhe shërbimet tjera mjekësore për personat transgjinor, parashtruesi i kërkesës trajtohet në Maqedoninë e Veriut, dhe bën vizita mjekësore çdo katër (4) muaj. Si rezultat, ai duhet të kaloj pikën kufitare dhe kontrollin e dokumenteve të identifikimit, dallimi me të cilat në raport me dukjen e tij fizike është gjithnjë më i madh, dhe e nënshtron atë në mënyrë të vazhdueshme në shkelje të të drejtave të tij të garantuara kushtetuese kundër diskriminimit dhe mbrojtjes së privatësisë, posaqërisht. Trajtimi degradues në pika kufitare, sipas parashtruesit të kërkesës, është i vazhdueshëm edhe si rezultat i pjesëmarrjes së tij në konferenca ndërkombëtare, duke marrë parasysh që ai është edhe drejtor i organizatës jo-qeveritare CEL, që merret me avokim, mbrojtje dhe përmirësim të jetës së komunitetit LGBT (*“Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender”*).
64. Përkitazi me të dytën *“rrethanë të veçantë”*, përkatësisht *“kontekstin ligjor dhe politik”*, parashtruesi i kërkesës thekson se *“duhet pasur parasysh faktin se komuniteti transgjinor është kategori tejte e marginalizuar dhe e paragjykuar në shoqërinë Kosovare.”* Ky fakt, sipas parashtruesit të kërkesës është *“fakt notor”* dhe si i tillë është konfirmuar nga Avokati i Popullit në *Amicus Curiae* dërguar Gjykatës Themelore në lidhje me gjendjen e homofobisë dhe transfobisë në Kosovë si dhe në Raportin Vjetor për vitin 2017.
65. Për të ilustruar këtë kontekst, parashtruesi i kërkesës thekson se është e rëndësishme të përmenden dy ngjarjet më të rëndësishme në historinë e komunitetit LGBTI (*“Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex”*) në Kosovë, përkatësisht sulmi ndaj gazetës Kosovo 2.0 në vitin 2012 dhe organizimi i Paradës së Krenarisë në vitin 2017 [Sqarim: parashtruesi i kërkesës në disa raste i referohet akronimit LGBT e në disa raste akronimit LGBTI.]. Parashtruesi i kërkesës thekson se këto ngjarje shpërfaqin *“homofobinë dhe transfobinë e shoqërisë Kosovare.”* Përkundër disa zhvillimeve pozitive, është e qartë, sipas parashtruesit të kërkesës, se *“autoritetet shtetërore nuk i shfrytëzojnë ligjet në fuqi për ti adresuar në mënyrë të mirëfilltë shkeljet dhe rastet që kanë të bëjë me komunitetin LGBTI.”*
66. Në fund, parashtruesi i kërkesës thekson se *“pranimi i shqyrtimit të kushtetutshmërisë së Vendimit të ARC [Agjencisë së Regjistrimit Civil] nga Gjykata Kushtetuese është i nevojshëm dhe i rëndësishëm për t’i reflektuar*

ndryshimet pozitive shoqërore në kontekstin ligjor të trajtimit të komunitetit LGBT nga institucionet vendore në Kosovë.” Me pranimin e vlerësimit të kushtetutshmërisë të Vendimit të kontestuar, sipas pretendimit, Gjykata “do ta vendoste një standard shumë të nevojshëm në Kosovë për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të komunitetit LGBTI në Kosovë.” Prandaj, sipas pretendimit, “edhe konteksti ligjor e politik në lidhjen me mbrojtjen e komunitetit LGBTI në Kosovë duhet të konsiderohet në favor të kërkesës së parashtruesit për tu liruar nga detyrimi i shterjes së të gjitha mjeteve juridike.”

(ii) Për sa i përket meritave, përkatësisht kërkesës së parashtruesit për ndërrim të emrit nga “Blerta” në “Blert”

67. Parashtruesi i kërkesës pretendon se Vendimi [nr.64/04] i Agjencisë së Regjistrimit Civil është nxjerrë në shkelje të të drejtave dhe lirive themelore të tij të garantuara me nenet 23, 24 dhe 36 të Kushtetutës në lidhje me nenin 8 të KEDNJ-së.
68. Në këtë kontekst, parashtruesi i kërkesës thekson se refuzimi i ndërrimit të emrit të tij ka cenuar të drejtën e tij në privatësi, e cila, sipas praktikës së GJEDNJ-së e përfshinë edhe identitetin gjinor. Parashtruesi i kërkesës thekson se elementet si identifikimi gjinor, emri, orientimi seksual dhe jeta seksuale, hyjnë brenda sferës personale të mbrojtur me nenin 8 të KEDNJ-së. Për më tepër, vazhdon parashtruesi i kërkesës, GJEDNJ ka theksuar se “*nocioni i autonomisë personale është princip i rëndësishëm që përcakton interpretimin e garancave nën nenin 8 KEDNJ dhe që, duke qenë se në vet esencën e KEDNJ qëndron respekti për dinjitetin dhe lirinë njerëzore, e drejta e personave transgjitor në zhvillim personal, siguri fizike dhe morale është e mbrojtur nga Konventa.*”. Në mbështetje të këtij pretendimi, parashtruesi i kërkesës iu referohet rasteve të GJENJD-së *B. kundër Francës*, cituar më lart; *Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar*, cituar më lart; dhe *A.P. Garçon dhe Nicot kundër Francës*, cituar më lart. Prandaj, në këtë aspekt, parashtruesi i kërkesës gjithashtu pretendon se Vendimi i lartcekur është nxjerrë edhe në shkelje të të drejtave të tij të garantuara me nenin 23 të Kushtetutës.
69. Parashtruesi i kërkesës gjithashtu pretendon se Vendimi [nr.64/04] i Agjencisë së Regjistrimit Civil është nxjerrë në shkelje të nenit 24 të Kushtetutës dhe rrjedhimisht është diskriminues. Në mbështetje të këtij pretendimi parashtruesi i kërkesës bazohet në arsyetimin e Agjencisë së Regjistrimit Civil e sipas të cilit “*dhënia e arsytimit se personi dëshiron ta ndërrojë emrin për shkak të identitetit të tij gjinor, nuk përbën arsye të mjaftueshme për qytetarët e Kosovës që ta shfrytëzojnë të drejtën e tyre në ndërrimin e emrit*”. Sipas parashtruesit të kërkesës, ky arsyetim përjashton parashtruesin e kërkesës, mbi bazën e identitetit gjinor, nga përfitimi i të drejtave të garantuara për të gjithë qytetarët tjerë. Duke mos e trajtuar identitetin gjinor si kategori të mbrojtur kushtetuese dhe ligjore, Vendimi i kontestuar, përtej shkeljes së nenit 24 të Kushtetutës, sipas pretendimit, është nxjerrë edhe në shkelje të Ligjit për Mbrojtje nga Diskriminimi dhe Ligjit për Barazi Gjinore.
70. Për më tepër, sipas parashtruesit të kërkesës, Vendimi i kontestuar, është nxjerrë edhe në shkelje të LPA-së, Ligjit për Emrin Personal dhe Udhëzimit

Administrativ për Ndërrimin e Emrit Personal. Në këtë aspekt, parashtruesi i kërkesës para Gjykatës shtron dy kategori argumentesh (i) “*mungesën e arsyeshmërisë*” dhe (ii) “*mungesën e dokumenteve shtesë*”.

71. Sa i përket të parës kategori, Vendimi i kontestuar kishte refuzuar kërkesën e parashtruesit të kërkesës për ndërrimin e emrit duke u bazuar në “*mungesën e arsyeshmërisë*” së kësaj kërkesë. Sipas parashtruesit të kërkesës, “*mungesa e arsyeshmërisë*” nuk është bazë ligjore mbi bazën e të cilës mund të refuzohet kërkesa për ndërrimin e emrit.
72. Më specifikisht, sipas parashtruesit të kërkesës, neni 12 i Ligjit për Emrin Personal garanton se emri personal mund të ndërrohet në bazë të kërkesës së një personi dhe procedura për ndërrimin e emrit përcakton edhe kufizimet përkatëse të cilat parashihen taksativisht në nenin 18 të Ligjit për Emrin Personal. Ky i fundit, nuk përcakton “*mungesën e arsyeshmërisë*” si njërin nga bazat mbi të cilën mund të refuzohet një kërkesë. Rrjedhimisht, sipas parashtruesit të kërkesës, “*mungesa e arsyeshmërisë*” nuk përbën bazë ligjore mbi të cilën mund të refuzohet një kërkesë. I njëjtë është rasti edhe me Udhëzimi Administrativ për Emrin Personal e edhe me vet Formularin që është në dispozicion të palëve me rastin e paraqitjes së kërkesave për ndërrimin e emrit. Dokumentacioni që kërkohet përmes këtij të fundit, është i kufizuar në kriteret e nenit 18 të Ligjit për Ndërrimin e Emrit Personal.
73. Për më tepër, Formulari përkatës përcakton dhënien e arsyeve në mënyrë deklarative, në rastin konkret për arsye se emri personal “*pengon integritetin e personit në shoqëri*”, por nuk kërkon paraqitjen e shpjegimeve narrative. Megjithatë, dhe përkundër faktit që dhënia e shpjegimeve narrative nuk është e kërkuar me Ligjin për Ndërrimin e Emrit, Udhëzimin Administrativ për Emrin Personal dhe as Formularin përkatës, dhe përkundër konstatimeve të Agjencisë së Regjistrimit Civil, parashtruesi i kërkesës kishte paraqitur kërkesën e tij edhe në formë narrative ku kishte shpjeguar se është person transgjinor dhe kishte paraqitur arsyet mbi bazën e të cilave emri i tij “*pengon integritetin e personit në shoqëri*.”
74. Në këtë aspekt, parashtruesi i kërkesës thekson se përtej faktit që “*mungesa e arsyeshmërisë*” e përdorur nga Agjenica e Regjistrimit Civil në refuzimin e kërkesës së tij nuk përkon më gjendjen faktike sepse parashtruesi i kërkesës kishte dorëzuar arsyet përkatëse me rastin e paraqitjes së kërkesës, e njëjta, përkatësisht “*mungesa e arsyeshmërisë*”, është në kundërshtim me dhe nuk ka bazë ligjore në Ligjin për Emrin Personal, dhe rrjedhimisht është në kundërshtim edhe me LPA-në. Kjo sepse bazuar në nenin 52 (Paligjshmëria e aktit administrativ) në lidhje me nenin 4 (Parimi i ligjshmërisë) së tij, një akt administrativ është i paligjshëm nëse është nxjerrë në mungesë të autorizimit të bazuar në një ligj.
75. Sa i përket të dytës kategori, përkatësisht, “*mungesës së dokumenteve shtesë*”, parashtruesi i kërkesës thekson se pjesa e Vendimit të Agjencisë së Regjistrimit Civil ku theksohet se “*parashtruesi nuk ka ofruar dëshmi, fotografi dhe dokumente tjera që do të dëshmonin se emri e pengon integritetin e personit në shoqëri*”, është në kundërshtim me Ligjin për Ndërrimin e Emrit Personal dhe Udhëzimin Administrativ për Emrin Personal. Për më tepër që, sipas

parashtruesit të kërkesës, edhe po të ishte ky rasti, Agjencia e Regjistrimit Civil ka vepruar në kundërshtim me dispozitat përkatëse të LPA-së, duke mos i kërkuar parashtruesit të kërkesës të njëjtat, para nxjerrjes së Vendimit të saj. Kjo sepse, sipas parashtruesit të kërkesës, neni 11 (Parimi i informimit dhe ndihmës aktive) i LPA-së, detyron Agjencinë e Regjistrimit Civil që përgjatë zhvillimit të procedurës administrative, të ndihmon që palët të mbrojnë dhe realizojnë të drejtat dhe interesat e tyre juridike, duke përfshirë sqarimin rreth *“kërkesave thelbësore ligjore si dhe procedurave e formaliteteve të parashikuara për nxjerrjen e një akti administrativ apo realizimin e një akti real të kërkuar, përfshirë këtu edhe dokumentet dhe deklaratat që duhen parashtruar”*. Kjo kërkesë është e mishëruar edhe në paragrafin 4 të nenit 73 (Forma dhe përmbajtja e kërkesës) të LPA-së, mbi bazën e të cilit, *“Organi publik përpiqet të kuptojë çfarë kërkohet në kërkesën e parashtruar dhe nëse është e nevojshme kontakton kërkuesin për sqarime të mëtejshme apo për plotësimin e saj”*, gjë të cilën Agjencia e Regjistrimit Civil ka dështuar të bëjë. Në të njëjtin kontekst, parashtruesi i kërkesës pretendon edhe shkelje të nenit 131 (Procedura e shqyrtimit të ankesës nga organi kompetent publik) dhe neni 132 (Procedura e shqyrtimit të ankesës nga organi epror) të LPA-së.

(iii) Për sa i përket meritave, përkatësisht kërkesës së parashtruesit për ndërrim të shënuesit gjinor nga “F” në “M”

76. Parashtruesi i kërkesës thekson se Agjencia e Regjistrimit Civil e ka refuzuar kërkesën për ndërrimin e shënuesit të gjinisë si të pabazuar sepse ai nuk ka paraqitur raport mjekësor e i cili do të dëshmonte ndërrimin e gjinisë si përbërës i gjendjes civile. Këtë Vendim, Agjencia e Regjistrimit Civil e kishte nxjerrë në bazë të nenit 11 (Përbërës të rrjedhur nga ngjarje natyrore) dhe 32 (Dokumentet bazë të lindjes) të Ligjit për Gjendjen Civile. Sipas parashtruesit të kërkesës, kushtëzimi i njohjes të identitetit gjinor me raport mjekësorë i cili faktori dhe evidenton ndyrshimet në gjininë e përcaktuar në lindje, është në kundërshtim me nenin 36 të Kushtetutës në lidhje me nenin 8 të KEDNJ-së, nenin 23 të Kushtetutës në lidhje me nenin 3 të KEDNJ-së dhe nenin 53 të Kushtetutës, mbi bazën e të cilës të drejtat dhe liritë themelore, duhet të interpretohen bazuar në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së.
77. Praktikën gjyqësore të kësaj të fundit, parashtruesi i kërkesës e elaboroi duke u thirrur në disa vendime specifike të GJEDNJ-së, përkatësisht rastin *A.P. Garçon dhe Nicot kundër Francës* (cituar më lart) dhe *Van Kück kundër Gjermanisë* (Aktgjykim i 12 qershorit 2003). Në këto raste, theksoi parashtruesi i kërkesës, GJEDNJ kishte konstatuar se jo të gjithë personat transgjinor dëshirojnë, dhe jo të gjithë munden t'i nënshtrohen trajtimit mjekësor apo ndërhyrjeve kirurgjike dhe kërkesat që të bëhen ndërhyrje të tilla për t'ju njohur ligjërisht identiteti gjinor, nuk janë praktika në *“përputhshmëri me respektin për lirinë njerëzore dhe dinjitetin që njëherësh janë ndër parimet kryesore të KEDNJ.”* Pra, argumenton parashtruesi i kërkesës, praktika gjyqësore e GJEDNJ ka *“vlerësuar se kushtëzimin e njohjes ligjore të identitetit gjinor edhe brenda të drejtës në pacenueshmërinë e integritetit fizik”*, e që nënkupton edhe mos-imponimin e trajtimit mjekësor. Si rrjedhojë, kushtëzimi i njohjes së identitetit gjinor të personave transgjinor me ndërhyrje kirurgjike sterilizuese apo trajtim mjekësor, ose ndërhyrje kirurgjike apo trajtim mjekësor që ka mundësi të mëdha të shkaktojë sterilizim *“e pengon*

personin të gëzojë të drejtën e tij apo saj në identitet gjinor dhe në zhvillim personal i cili është aspekt fundamental i të drejtës për respektim të jetës private.”

78. Në kontekst të raportit mjekësor dhe i cili do të vërtetonte ndërrimin e gjinisë të përcaktuar në lindje të parashtruesit të kërkesës, ky i fundit i referohet edhe Ligjit për Barazi Gjinore, mbi bazën e të cilit identiteti gjinor *“mbulon identitetin që ka të bëjë me gjininë e një personi dukjen apo karakteristikat tjera që lidhen me gjininë e një personi (qoftë përmes ndërhyrjes kirurgjike apo jo) duke mos marrë parasysh seksin që personi ka pasur në lindje”*. Sipas parashtruesit të kërkesës, Ligji për Barazi Gjinore është i detyrueshëm për Agjencinë e Regjistrimit Civil në trajtimin e kërkesës së tij për ndërrimin e gjinisë sepse (i) *lex specialis derogat legi generali*, dhe rrjedhimisht Ligji për Barazi Gjinore si *lex specialis* që e rregullon në mënyrë të veçantë çështjen e gjinisë, ka përparësi ndaj ligjeve të tjera të përgjithshme; dhe (ii) *lex posterior derogat legi priori*, dhe rrjedhimisht si ligj i miratuar në vitin 2015 kundrejt Ligjit për Gjendjen Civile të miratuar në vitin 2011, do të duhej të kishte përparësi në interpretimin e të drejtave dhe lirive themelore të tij.
79. Parashtruesi i kërkesës në kontekst të Ligjit për Barazi Gjinore gjithashtu thirret në dhe pretendon shkelje të paragrafit 1.3 të nenit 3 (Përkufizimet) dhe i cili përcakton definicionin e gjinisë mashkullore si *“çdo person që e konsideron vetën si të tillë pavarësisht moshës dhe statusit martesor.”* Në lidhje me këtë, parashtruesi i kërkesës argumenton se në këtë definicion nuk hyn përcaktimi i seksit që personi e ka pasur në lindje, por me rëndësi është *“perceptimi subjektiv i gjinisë apo gjinia të cilin personi e konsideron si të vetën.”*
80. Në këtë drejtim, parashtruesi përfundon pretendimin e tij duke theksuar se baza kryesore mbi të cilën mbështetet Agjencia e Regjistrimit Civil se parashtruesi i kërkesës nuk ka ofruar raport mjekësor që evidenton ndryshimet në gjini, është kushtëzim i njohjes ligjore të identitetit gjinor të parashtruesit dhe si i tillë është kushtëzim kundërkushtetues dhe në mos-përputhje me praktikën e lartpërmendur gjyqësore të GJEDNJ-së, praktikë kjo që përbën burimin kryesor për interpretimin e të drejtave dhe lirive themelore në bazë të nenit 53 të Kushtetutës.

(iv) Për sa i përket kërkesës së parashtruesit për kompensim të dëmit jomaterial

81. Parashtruesi i kërkesës kërkon kompensimin e dëmit jo-material për shkak të *“shkeljes së lirive dhe të drejtave të personalitetit, sipas nenit 183, paragrafi 1 i Ligjit Nr. 04/077 për Marrëdhëniet e Detyrimeve.”* Ai thekson se mosnjohja e identitetit gjinor të parashtruesit të kërkesës përmes Vendimit refuzues për ndërrim të emrit dhe shënuesit të gjinisë *“ka shkaktuar shqetësim dhe vuajtje psikike te parashtruesi duke e bërë atë të ndihet i përjashtuar dhe i refuzuar nga shoqëria dhe shteti të cilit ai i takon.”* Refuzimi i tillë e ka vënë parashtruesin e kërkesës në situatë që e shkelë vazhdimisht të drejtën e tij në privatësi, ndër të tjera, çdoherë që i kërkohet të tregojë dokumentin e identifikimit.

82. Parashtruesi i kërkesës thekson se e drejta në kompensim i takon sipas nenit 41 (Shpërblimi i drejtë/“*Just Satisfaction*”) të KEDNJ-së, ku përcaktohet kompensimi në rast se Gjykata konstaton se ka pasur shkelje të të drejtave dhe lirive themelore. Në shumë raste të shkeljes së drejtës së privatësisë, parashtruesi i kërkesës thekson se GJEDNJ ka vendosur se palës i takon e drejta në kompensim të dëmit jo-material. Për shembull, në rastet *Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë* (Aktgjykim i 16 shtatorit 1996) dhe *B. kundër Francës* (cituar më lart), GJEDNJ iu dha palëve të drejtë në kompensim jo-material pasi që kishte gjetur se e drejta e tyre në privatësi ishte shkelur nga shteti turk, respektivisht shteti francez. Për këtë të fundit, GJEDNJ kishte akorduar një shumë kompensimi prej 100,000.00 frangash franceze për shkak se parashtrueses përkatëse nuk iu ishte njohur identiteti i saj gjinor.
83. Më tutje, parashtruesi pohon se në rastin *Dolenec kundër Kroacisë* (Aktgjykim i 26 nëntorit 2009), GJEDNJ kishte ritheksuar se shëndeti mendor është pjesë esenciale e jetës private dhe lidhet me aspektin e integritetit moral të personit. Ruajtja e stabilitetit mendor në këtë kontekst është parakusht i domosdoshëm i respektimit të së drejtës në jetë private. Në lidhje me këtë, parashtruesi i kërkesës theksoi se ai vazhdon të përjetojë shqetësim dhe presion psikik për shkak të mosnjohjes së identitetit të tij gjinor nga shteti. Rrjedhimisht, ai pohon se shteti duhet ta kompensojë dëmin jo-material të shkaktuar për shkak të shkeljes së të drejtës në privatësi dhe të drejtës në jetë të dinjitetshme, bazuar në paragrafin 1 të nenit 13 të Ligjit 04/L-077 për Marrëdhëniet e Detyrimeve (në tekstin e mëtejme: LMD). Në emër të këtij kompensimi, parashtruesi i kërkesës kërkon që t'i kompensohet shuma në lartësi prej 5,000.00 EUR.

Kërkesa përfundimtare e parashtruesit drejtuar Gjykatës

84. Parashtruesi i kërkesës kërkon nga Gjykata që:
- (i) të shpallë kërkesën të pranueshme për shqyrtim; (ii) të konstatojë se ka pasur shkelje të së drejtës së privatësisë, siç përcaktohet me nenin 36 të Kushtetutës në lidhje me nenin 8 të KEDNJ-së; (iii) të konstatojë se ka pasur shkelje të dinjitetit, siç përcaktohet me nenin 23 të Kushtetutës; (iv) të konstatojë se ka pasur shkelje të së drejtës për mbrojtje të barabartë nga diskriminimi, siç përcaktohet me nenin 24 të Kushtetutës; (v) të urdhërojë Agjencinë e Regjistrimit Civil të pranojë si të bazuar kërkesën për ndërrimin e emrit nga “Blerta” në “Blert” dhe të shënuesit të gjinisë nga “F” në “M” në regjistrin qendror të gjendjes civile; dhe (vi) të urdhërojë Agjencinë e Regjistrimit Civil t’ia kompensojë parashtruesit dëmin jo-material në vlerë prej 5,000.00 EUR si dhe shpenzimet procedurale dhe ato të avokates.

Përgjigjet dhe komentet e KGJK-së

85. Gjykata i ishte drejtuar KGJK-së me kërkesë për të paraqitur komente në katër pyetjet specifike të listuara në pjesën e procedurës para Gjykatës (shih paragrafët 15, 19 dhe 20 të këtij Aktvendimi për papranueshmëri). Gjykata ia kishte komunikuar KGJK-së se çështjet specifike të ngritura nga kërkesa KI108/18 ishin të ndërtuara mbi praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së për sa i takon aspektit të shterimit të mjeteve juridike, si parakusht procedural për të

trajtuar meritat e një kërkesë. Gjykata iu kishte drejtuar KGJK-së me një kërkesë të tillë dy herë. Herën e parë, me 16 tetor 2018, dhe duke marrë parasysh që KGJK nuk ishte përgjegjor në pyetjet e Gjykatës, Gjykata iu kishte drejtuar KGJK-së me të njëjtat pyetje, edhe herën e dytë, më 8 nëntor 2018. Kësaj radhe KGJK kishte dorëzuar përgjigjet dhe komentet e tyre në Gjykatë.

86. Për sa i përket pyetjes së parë të Gjykatës, lidhur me atë se a mund të konsiderohet padia për konflikt administrativ si mjet juridik që i përmbush standardet e të qenurit mjet juridik *“mjaftueshëm i sigurtë, jo vetëm në teori, por edhe në praktikë”* në rrethanat e rastit konkret, KGJK shprehu mendimin se *“padia si mjet i rregullt juridik për inicimin e konfliktit administrativ i përmbush të gjitha standardet për të qenë mjaftueshëm i sigurtë për rastin konkret dhe rastet e tjera marrë parasysh atë se gjykatat janë të pavarura, apolitike, të paanshme dhe sigurojnë qasje të barabartë për të gjithë.”* Më tutje, KGJK citoi paragrafi 4 të nenit 55 [Kufizimi i të Drejtave dhe Lirive Themelore] të Kushtetutës: *“Me rastin e kufizimit të të drejtave të njeriut dhe interpretimit të atyre kufizimeve, të gjitha institucionet e pushtetit publik, dhe sidomos gjykatat, e kanë për detyrë ti kushtojnë kujdes esencës së të drejtës që kufizohet, rëndësisë së qëllimit të kufizimit, natyrës dhe vëllimit të kufizimit, raportit midis kufizimit dhe qëllimit që synohet të arrihet, si dhe të shqyrtojnë mundësinë e realizimit të atij qëllimi me kufizim më të vogël.”* [Shënim sqarues: KGJK e përmend numerikisht paragrafin 5 të nenit 55 të Kushtetutës por në tekst e ka cituar fjalë-për-fjalë paragrafin 4 të nenit 55 të Kushtetutës]. KGJK nuk dorëzoi ndonjë shembull nga praktika gjyqësore, siç ishte kërkuar nga Gjykata.
87. Për sa i përket pyetjes së dytë të Gjykatës, lidhur me atë se a mund të konsiderohet padia për konflikt administrativ si mjet juridik që i plotëson standardet e duhura për t'u konsideruar si i *“disponueshëm”* për parashtruesin e kërkesës, i *“qasshëm”* për të dhe *“efektiv”* në lidhje me pretendimet e ngritura, KGJK theksoi se: *“padia për inicimin e konfliktit administrativ si mjet juridik i plotëson standardet e duhura për tu konsideruar si mjet i disponueshëm për parashtruesin, pasi që gjykatat mundësojnë dhe sigurojnë qasje të barabartë për të gjithë dhe gjithnjë bëjnë përpjekje të jenë sa më efektive dhe efikase në zgjidhjen e rasteve përkundër asaj që ballafaqohen me një numër të madh të rasteve të pazgjidhura të cilat janë grumbulluar nga një serë faktorësh siç [janë] rastet e mbetura nga vitet paraprake, rastet e reja të pranuar në punë, numëri i pamjaftueshmë i gjyqtarëve etj.”* KGJK nuk dorëzoi ndonjë shembull nga praktika gjyqësore, siç ishte kërkuar nga Gjykata.
88. Për sa i përket pyetjes së tretë të Gjykatës, lidhur me atë se a mund të konsiderohet padia për konflikt administrativ si mjet juridik që ofron *“mundësinë e korrigjimit”* përkatës dhe *“mundësinë e arsyeshme për sukses”* në lidhje me pretendimet e ngritura, KGJK theksoi se: *“vetëm vendimi i gjykatës mund të vërtetojë këtë, pasi që KGJK është organ i mandatuar që të bëjë vetëm administrimin e gjyqësorit, por që nuk ka kompetencë të ndërhyjë në punën e gjyqtarëve, të cilët në bazë të Kushtetutës dhe ligjeve, janë të pavarur në rastin e vendosjes në çështje që zhvillohen pranë gjykatave.”* KGJK nuk dorëzoi ndonjë shembull nga praktika gjyqësore, siç ishte kërkuar nga Gjykata.

89. Për sa i përket pyetjes së katërt të Gjykatës, lidhur me atë se a mund të konsiderohet se ekzistojnë “rrethana të veçanta” në rastin e parashtruesit të kërkesës që potencialisht do përmbushnin kriteret për lirimin e parashtruesit të kërkesës nga detyrimi për shterjen e mjeteve juridike, KGJK theksoi se: *“konsiderojmë se është në mandatin e Gjykatës Kushtetuese që të vendos se “a ekzistojnë rrethana” të veçanta në rastin e parashtruesit të kërkesës KI108/18 që potencialisht do të përmbushnin kriterin për lirimin e parashtruesit nga detyrimi për shterjen e mjeteve juridike.”*

Komentet shtesë të parashtruesit të kërkesës ndaj komenteve të KGJK-së dhe përgjigjet e parashtruesit të kërkesës ndaj pyetjeve shtesë të Gjykatës

90. Gjykata e kishte njoftuar parashtruesin e kërkesës për përgjigjet e pranuar nga KGJK dhe i kishte ofruar mundësinë që të paraqes komentet e tij ndaj tyre.
91. Për sa i përket përgjigjes së KGJK-së ndaj pyetjes së parë të Gjykatës, lidhur me atë se a mund të konsiderohet padia për konflikt administrativ si mjet juridik që i përmbush standardet e të qenurit mjet juridik *“mjaftueshëm i sigurtë, jo vetëm në teori, por edhe në praktikë”*, në rrethanat e rastit konkret, parashtruesi i kërkesës theksoi se KGJK është përgjigjur duke thënë se përmbushen standardet e kërkuara dhe këtë e ka arsyetuar me argumentin se *“gjykata janë të pavaruara, apolitike, të paanshme dhe sigurojnë qasje të barabartë për të gjithë”*. Mirëpo, sipas parashtruesit të kërkesës, argumentimi i tillë i KGJK-së nuk lidhet drejtpërdrejt me sigurinë e mjetit juridik dhe nuk lidhet fare me sigurimin e një procesi të rregullt gjyqësor brenda një afati të arsyeshëm si një ndër bazat kryesore që e bën *“joefektiv konfliktin administrativ në rastin konkret.”* Më tutje, parashtruesi i kërkesës theksoi se referenca e KGJK-së në paragrafin 4 të nenit 55 të Kushtetutës që flet për kufizimin e të drejtave të njeriut nga institucionet publike është *“krejtësisht i parëndësishëm për pyetjen e parashtruar nga Gjykata Kushtetuese”*. Parashtruesi i kërkesës konsideroi se KGJK nuk e ka adresuar standardin për të cilin është pyetur nga Gjykata, por vetëm ka dhënë konstatimin se konflikti administrativ *“i përmbush të gjitha standardet e mjaftueshme për të qenë mjaftueshëm i sigurtë në rastin konkret dhe rastet e tjera.”* Sipas pretendimit, ky konstatim i KGJK-së është deklarata që *“nuk bazohet në asnjë fakt apo të dhënë konkrete.”*
92. Për sa i përket përgjigjes së KGJK-së ndaj pyetjes së dytë të Gjykatës, lidhur me atë se a mund të konsiderohet padia për konflikt administrativ si mjet juridik që i plotëson standardet e duhura për t'u konsideruar si i *“disponueshëm”* për parashtruesin e kërkesës, i *“qasshëm”* për të dhe *“efektiv”* në lidhje me pretendimet e ngritura, parashtruesi i kërkesës theksoi se KGJK ka ofruar konstatime të pabazuara dhe kundërthënëse të cilat nuk qëndrojnë. Në këtë aspekt, parashtruesi i kërkesës thekson se ofrimi i qasjes së barabartë, sipas pretendimit të KGJK-së, nuk e bën mjetin juridik *“të disponueshëm, të qasshëm dhe efektiv”* në lidhje me pretendimet e rastit KI108/18. Kundërthënia e KGJK-së qëndron në atë se *“në njërin anë konsideron se konflikti administrativ i plotëson standardet e duhura për tu konsideruar si mjet i disponueshëm e efektiv juridik, ndërsa në anën tjetër i numëron arsyet që e pengojnë zgjidhjen e lëndëve brenda një afati të arsyeshëm, siç janë: numri i madh i rasteve të pazgjidhura si pasojë e grumbullimit të rasteve nga*

vitet paraprake, rastet e reja të pranuar në punë, numri i pamjaftueshëm i gjyqtarëve, etj.” Në aspekt të kohëzgjatjes së procedurave, parashtruesi i kërkesës thekson se në nëntëmujorin e vitit 2018, tregohet se është rritur numri i rasteve të pazgjidhura në Gjykatën Themelore për 16.2% nga fundi i vitit 2017, dhe tashmë koha e llogaritur për zgjidhjen e një rasti në procedurë administrative në shkallë të parë është 1,521 ditë apo mesatarisht katër (4) vjet e një (1) muaj.

93. Gjykata po ashtu kishte kërkuar nga parashtruesi i kërkesës që të përgjigjej në dy pyetje specifike të Gjykatës lidhur me atë se a është paraqitur ndonjë kërkesë për përshpejtim të procedurës pranë Gjykatës Themelore dhe se a ka ndërmarrë kjo e fundit ndonjë hap deri me tani për procedimin e padisë së iniciuar nga parashtruesi i kërkesës më 22 korrik 2018.
94. Për sa i takon të parës, parashtruesi i kërkesës e njoftoi Gjykatën se është dorëzuar një kërkesë për përshpejtim më 4 dhjetor 2018 ku është kërkuar që për shkak të *“rrethanave të veçanta”* të rastit, i njejtë duhet të trajtohet me prioritet. Në këtë aspekt, po ashtu u theksua se nuk është pranuar ndonjë thirrje apo ftesë nga Gjykata Themelore. Ndërsa, për sa i takon të dytës, parashtruesi i kërkesës e njoftoi Gjykatën se Gjykata Themelore *“nuk ka ndërmarrë asnjë hap deri më tani dhe ende nuk kemi pranuar asnjë ftesë, thirrje, apo kërkesë tjetër nga gjykatësi i çështjes.”*

Amicus Curiae e Avokatit të Popullit

95. Në Mendimin Juridik të dorëzuar në Gjykatë, Avokati i Popullit theksoi se qëllimi kryesor i këtij intervenimi është që të argumentohet dhe të ofrohet një analizë ligjore përkitazi me rastin KI108/18. Përgjatë tekstit të Mendimit Juridik, Avokati i Popullit deklaroi se do t'i referohet parashtruesit të kërkesës, si z. Blert Morina, përkatësisht si parashtrues i gjinisë mashkullore, për shkak se kjo është gjinia me të cilën ai identifikohet, dhe këtë referencë do ta përdorë pa paragjykuar vendimin e Gjykatës lidhur me këtë kërkesë.
96. Qëllimi i këtij Mendimi Juridik, sipas shkresave të lëndës, është mbështetja e kërkesës për lirim nga detyrimi i shterjes të mjeteve juridike, sepse sipas Avokatit të Popullit, *“rrethanat e rastit e bëjnë pritjen e procedimit të padisë nga Gjykata Themelore në Prishtinë/Departmenti për Çështje Administrative, mjet joefektiv dhe të papërshtatshëm”*.
97. Në këtë aspekt, Avokati i Popullit thekson se sipas praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, parashtruesit e kërkesës duhet t'i shterojnë mjetet juridike *“efektive”* që i kanë në dispozicion *“para se çështja të kalojë në Gjykatën Kushtetuese, por ato duhet të garantojnë efektivitet dhe efikasitet.”* Ky rregull, sipas GJEDNJ-së, duhet të zbatohet me një shkallë të fleksibilitetit dhe pa formalizëm të tepruar, duke qenë se rregulli i shterimit nuk është absolut dhe nuk duhet të zbatohet në mënyrë automatike, *“por është më me rëndësi të merren parasysh rrethanat e veçanta të secilit rast individual.”* Duke cituar rastin e GJEDNJ-së *Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë* (cituar më lart), Avokati i Popullit theksoi se në rastin konkret duhet të merret parasysh edhe konteksti i përgjithshëm ligjor dhe rrethanat personale të parashtruesit të kërkesës.

98. Sipas Avokatit të Popullit, kërkesa e parashtruesit të kërkesës që të lirohet nga detyrimi për të shteruar të gjitha mjetet juridike bazuar në mungesën e mjetit efektiv në lidhje me rastin e tij, është e bazuar edhe në Raportin e Përgjithshëm Vjetor të KGJK-së, ku statistikat tregojnë për 5,304 lëndë të pazgjidhura dhe faktin që koha mesatare e llogaritur për zgjidhjen e një lënde administrative për një rast që procedohet në Gjykatën Themelore dhe atë të Apelit është tre (3) vjet e katër (4) muaj. Një vonesë e tillë e tejzgjatur, sipas Avokatit të Popullit, nuk mund të cilësohet si mjet efektiv në kontekstin e kërkesës KI108/18.
99. Avokati i Popullit po ashtu theksoi se praktika gjyqësore e Gjykatës e vërteton një konstatim të tillë në rastet KI99/14 dhe KI100/14 (parashtrues *Shyqyri Sylja dhe Laura Pula*, Aktgjykim i Gjykatës Kushtetuese i 3 korrikut 2014), ku ishte konstatuar se: *“edhe në qoftë se ka mjete juridike, në rastin e parashtruesit nuk janë dëshmuar si efikase. Për më tepër, duke marrë parasysh specificitetin e procedurës së zgjedhjes për postin e Kryeprokurorit të Shtetit dhe domosdoshmërinë që kjo të bëhet në kohën e duhur, Gjykata është e mendimit që nuk ka mjete juridike për shterim.”* Në mbështetje të këtij argumenti, Avokati i Popullit thirret edhe në dy raste të tjera të kësaj Gjykate, respektivisht rastin KI11/09 (parashtrues *Tomë Krasniqi*, Vendim për Heqje nga Lista i 17 majit 2011) dhe KI06/10 (parashtrues *Valon Bislimi*, Aktgjykim i 30 tetorit 2010).
100. Lidhur me këtë praktikë gjyqësore, Avokati i Populli është i mendimit se rasti i parashtruesit të kërkesës është i ngjashëm në dy aspekte relevante. Së pari, sikurse në rastin e zgjedhjes së Kryeprokurorit, edhe në rastin e parashtruesit të kërkesës, edhe në qoftë se ka mjete juridike, në rastin e tij nuk janë dëshmuar si efikase. Përkundrazi, në bazë të statistikave, thekson Avokati i Popullit, *“jo vetëm se mjetet juridike nuk janë dëshmuar si efikase, por edhe se mjetet juridike janë dëshmuar pozitivisht joefikase.”* Së dyti, në rastin e zgjedhjes së Kryeprokurorit, Gjykata ka theksuar *“domosdoshmërinë”* që procedura e zgjedhjes të bëhet në kohën e duhur dhe për shkak të asaj urgjence ishte vendosur se nuk ka mjete juridike për shterim. Rasti i parashtruesit të kërkesës, sipas Avokatit të Popullit, është rast urgjent dhe prandaj është e domosdoshme që rasti të zgjidhet *“në kohën e duhur dhe sa më shpejt që të jetë e mundur”*.
101. Më tej, Avokati i Popullit thekson se edhe pse parashtruesi i kërkesës nuk iu është nënshtruar ndërhyrjes kirurgjike, megjithatë dëshmohet se ai *“është duke përjetuar po të njëjtat ndjenja të cenueshmërisë, poshtërimit dhe ankthit që krijohen kur gjendja e ligjit të brendshëm bie në konflikt me një aspekt të rëndësishëm të identitetit personal.”* Dëshmitë e dhëna nga parashtruesi i kërkesës për situatat ku i kërkohet paraqitja e dokumenteve të identifikimit dhe vërehet mospërputhja si dhe situatat traumatike të kalimit të pikave kufitare, e bëjnë Avokatin e Popullit që të konstatojë se: *“mospërputhja e statusit ligjor të z. Morina me identitetin e tij personal gjinor ka ndikim jashtëzakonisht të rëndë në një sërë situatash të shpeshta në jetën e tij të përditshme.”* Në rrethana të tilla, Avokati i Popullit konsideron se t'i kërkohet parashtruesit të kërkesës që të pres *“tre vjet e katër muaj”* është e paarsyeshme, duke marrë parasysh edhe mundësinë reale që Gjykata

Themelore të mos vendosë fare në bazë të meritave, por vetëm ta kthejë rastin në rishqyrtim.

102. Avokati i Popullit po ashtu iu referua Raportit të tij me rekomandime të lëshuar për rastin A.nr.72/2015 lidhur me mungesën e mjeteve efektive juridike të 17 tetorit 2016, ku ndër të tjera ishte konstatuar se në kontestet administrative gjykatat në asnjërën nga procedurat përkatëse nuk janë lëshuar në shqyrtimin e meritave të rastit, por vetëm kanë konstatuar shkeljet procedurale dhe kanë vendosur që rastet të kthehen në rishqyrtim tek organi administrativ që fillimisht kishte marrë vendimin e që më pas, rasti ishte vendosur sërish njësoj. Në rastet e tilla, Avokati i Popullit ka konstatuar se *“ka pasur shkelje të të drejtave të njeriut nga se paditë e ushtruara nga ankuesit në cilësi të mjetit efektiv juridik ishin joefikase dhe nuk siguronin realizimin e të drejtës që u takonte me ligj.”*
103. Për sa i takon meritave të kërkesës, Avokati i Popullit thekson detyrimin e përcaktuar me nenin 53 të Kushtetutës, sipas të cilit të drejtat dhe liritë themelore të njeriut duhet të interpretohen në përputhje me praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së. Në këtë aspekt, u theksua se interpretimi i KEDNJ-së nga GJEDNJ ka krijuar një hapësirë për zbatimin e ndalimit të diskriminimit bazuar në orientimin seksual dhe identitetin gjinor. Është detyrim i veçantë i një shteti që të mbrojë të drejtat e njeriut përmes sistemit të vet ligjor, duke ofruar kështu garanci që të drejtat të mund të gëzohen në mënyrë efektive.
104. Në këtë kontekst, Avokati i Popullit thekson se Gjykata duhet ta ketë parasysh rastin e *Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar* (cituar më lart), në të cilin GJEDNJ kishte theksuar se: *“Duhet pranuar se mund të krijohet ndërhyrje serioze në jetën private kur gjendja e ligjit të brendshëm bie në konflikt me një aspekt të rëndësishëm të identitetit personal [...] Kjo për arsye se stresi dhe tjetërsimi të cilat rrjedhin prej një mospërputhje ndërmjet pozitës në shoqëri të adoptuar nga një transeksual pas operimit dhe statusit të imponuar nga ligji që refuzon të njohë ndryshimin në gjini, nuk mund [...] të shihen si një shqetësim i parëndësishëm që rrjedh prej një formaliteti [...] Përkundrazi krijohet një konflikt ndërmjet realitetit shoqëror dhe ligjit që e vë transeksualin në një pozitë të çrregullt, në të cilën ai ose ajo mund të përjetojë ndjenja të cenueshmërisë, poshtërimit dhe ankthit (po aty, theks i shtuar).”*
105. Në përfundim, Avokati i Popullit konkludoi duke u shprehur se parashtruesi i kërkesës ka ofruar prova të mjaftueshme në mbështetje të kërkesës së tij për tu liruar nga detyrimi për të shteruar të gjitha mjetet juridike për shkak të *“rrethanave të rastit që e bëjnë pritjen e procedimit të padisë nga Gjykata Themelore mjet jo-efektiv dhe të papërshtatshëm.”* Avokati i Popullit theksoi se, praktika gjyqësore e Gjykatës tregon se në disa raste ajo kishte *“qasje fleksibile dhe kishte konstatuar se parashtruesit nuk kishin mjet juridik efektiv prandaj kishte lejuar shfrytëzimin e këtij juridiksioni pa i shteruar mjetet juridike.”*

Përgjigjet e pranuar nga Forumi i Komisionit të Venecias

106. Siç u reflektua në procedurën para Gjykatës, kjo e fundit iu drejtua me disa pyetje specifike Forumit të Komisionit të Venecias. Gjykata pranoi gjithsejt 16 përgjigje, përmbajtja e të cilave do të paraqitet në vijim.
107. Si shënim paraprak, Gjykata qartëson se Forumi i Komisionit të Venecias është një forum i cili ia mundëson gjykatave anëtare të Komisionit të Venecias që të pyesin gjykatat e tjera anëtare për informata specifike lidhur me praktikën e tyre gjyqësore. Kësisoj, Forumi i Komisionit të Venecias nuk duhet të kuptohet si një opinion zyrtar i ofruar nga Komisioni i Venecias si i tillë, duke qenë se procedura për të kërkuar një opinion të tillë dallon nga procedura jo-formale që e karakterizon Forumin. Ky i fundit shërben si inkubator informatash të cilat ia mundësojnë gjykatave që të hulumtojnë lidhur me praktikat gjyqësore të njëra-tjetrës, me synim të përfitimit nga eksperiencat e ndërsjella me raste të ngjashme. Në këtë drejtim, është e vetëkuptueshme që përgjigjet e marra nuk janë obligative për asnjërën gjykatë që kërkon informata shtesë nga gjykatat simotra. Të vetmet përgjigje të cilat janë obligative për Gjykatën janë ato që ndërliken me vendimet e marra nga GJEDNJ, duke qenë se sipas nenit 53 të Kushtetutës, të gjitha të drejtat dhe liritë themelore duhet të interpretohen në harmoni me vendimet e GJEDNJ-së.

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut

108. Në përgjigjet e saj drejtuar kësaj Gjykate, Departamenti i Hulumtimit dhe Librarisë së GJEDNJ-së, nën monitorimin e Juristkonsultit (“*Juristconsult*”) dorëzoi një dokument të emëruar si “*kontribut mbi praktikën gjyqësore*”, përmes së cilës u theksuan rastet më të rëndësishme të vendosura nga GJEDNJ në fushën e të drejtave transgjinore. Si shënim për vëmendje, po ashtu u theksua si në vijim: “*Ky dokument u përgatit nga Divizioni i Hulumtimit dhe Librarisë, nën udhëheqjen e Juristkonsultit. Nuk e obligon Gjykatën [GJEDNJ-në].*”
109. Lidhur me njohjen e identitetit të ri gjinor, GJEDNJ theksoi rastin e *Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar* (cituar më lart, paragrafët 90, 91 dhe 103) ku, ndër tjerash, ishte konstatuar se “*mungesa e njohjes ligjore të ndryshimit të gjinisë*” përbënte shkelje e nenit 8 të KEDNJ-së; ndërkaq që pamundësia e personit transeksual që të martohet ishte konsideruar si shkelje e nenit 12 (E drejta për martesë) të KEDNJ-së. Po ashtu, GJEDNJ, për linjë të ngjashme të arsyetimit, rekomandoi që të shikohen edhe rastet vijuese të saj: (i) *I. Kundër Mbretërisë së Bashkuar* (Aktgjykim i Dhomës së Madhe të GJEDNJ-së i 11 korrikut 2002, paragrafët 69-73); (ii) *Grant kundër Mbretërisë së Bashkuar* (Aktgjykim i GJEDNJ-së i 23 majit 2006, paragrafët 40-43), në të cilin GJEDNJ kishte vendosur se refuzimi i njohjes ligjore të ndryshimit të identitetit gjinor dhe refuzimi i pensionit në bazë të moshës që ishte e aplikueshme për gratë e tjera, përbënte shkelje të nenit 8 të KEDNJ-së; (iii) *L. Kundër Lituanisë* (Aktgjykim i GJEDNJ-së i 11 shtatorit 2007, paragrafi 59), ku u konsiderua se ka ekzistuar shkelje e nenit 8 të KEDNJ-së për shkak të dështimit të autoriteteve që të paraqesin legjislacion zbatues për t’i mundësuar personave transeksual që të kryejnë operacione për ndryshim të gjinisë dhe të ndryshojnë gjininë në dokumentacionet zyrtare të identifikimit; dhe (iv) *Y.Y.*

kundër Turqisë (Aktgjykim i GJEDNJ-së i 10 marsit 2015, paragrafët 118-122), ku është konstatuar shkelje e nenit 8 të KEDNJ-së meqë operacioni për ndryshimin e gjinisë duhet të dëshmonte se personi nuk do të mund të lindte më (“procreate”), gjë që, në vetvete, u konsiderua si kërkesë e tepruar.

110. Lidhur me ndryshimin e emrit në dokumentet zyrtare të identifikimit, GJEDNJ nënvizoi disa raste relevante në këtë aspekt. Fillimisht, GJEDNJ u referua në rastin *S.V. kundër Italisë* (Aktgjykim i GJEDNJ-së i 11 tetorit 2018, paragrafët 70-75), ku shteti Italian u konsiderua se nuk i ka përmbushur detyrimet pozitive të parapara me KEDNJ, duke qenë se pamundësia e parashtruesit që, në atë rast, të bëjë ndryshimin e emrit (“*forname*”) për një periudhë dy vjeçare e gjysmë, me arsyetimin se procesi i tranzicionit gjinor nuk ishte kompletuar përmes një operacioni për ndryshim të gjinisë, konsistente në shkelje të së drejtës së parashtruesit të kërkesës për respektim të së drejtës private të garantuar me nenin 8 të KEDNJ-së. Më tutje, GJEDNJ iu referua, ndër tjerash, edhe rasteve *Schlumpf kundër Zvicrrës* (Aktgjykim i 8 janarit 2009, paragrafi 57), ku u ripërsërit që determinimi i nevojës për ndërmarrjen e masave për ndryshim seksi, nuk është çështje që i takon një vlerësimi gjyqësor; dhe *B. kundër Francës* (cituar më lart, paragrafi 63), ku u theksua se mos njohja në ligj e identitetit seksual të një personi transeksual pas operacionit, paraqet shkelje të nenit 8 të KEDNJ-së.
111. Më tutje, GJEDNJ iu referua edhe rastit *Kück kundër Gjermanisë* (cituar më lart, paragrafët 56, 59, 63 dhe 84) në të cilët specifikisht u tha që:

“Identiteti gjinor është një prej fushave më intime të jetës private të një personi. Barra e vendosur në situatën e tillë mbi një person që të provojë nevojën mjekësore për trajtim, përfshirë operacion të pakthyeshëm, duket rrjedhimisht të jetë jo proporcionale.

*Duke marrë parasysh numrin e madh të intervenimeve të dhimbshme të përfshira në një operacion për ndryshimin e gjinisë dhe nivelin e përkushtimit dhe të bindjes së kërkuar për të arritur një ndryshim në rolin gjinor në shoqëri, nuk mund të thuhet se ka diçka arbitrare apo kapriçioze në vendimin e marrë nga një person për të ndryshuar gjininë. [Kjo u tha duke e cituar rastin e *Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar*, cituar më lart].*

Në mungesë të ndonjë të të gjeturave shteruese shkencore për sa i takon shkakut të transeksualitetit dhe, në veçanti, se a është tërësisht psikologjike apo e ndërlidhur me ndonjë ndryshim fizik në tru, qasja e ndërmarrë nga Gjykata e Apelit në ekzaminimin e pyetjes se parashtruesi a në mënyrë deliberative e ka shkaktuar konditën e saj duket të jetë i papërshtatshëm.

Barra e vendosur mbi një person që të dëshmojë nevojën për trajtim mjekësor, duke përfshirë operacion të pakthyeshëm, në pjesën më intime të jetës private, duket të jetë jo proporcionale. ... [N]uk është goditur bilanci i drejtë në mes të interesave të kompanisë private të sigurimeve në njërën anë dhe në mes të interesave të individit në anën tjetër.”

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Kushtetuese e Kroacisë

112. Për sa i përket shterimit të mjeteve juridike, Gjykata Kushtetuese e Kroacisë theksoi se, në parim, parashtruesit duhet të shterojnë të gjitha mjetet juridike. Megjithatë, ajo theksoi se ekzistojnë dy mundësi të cilat përbëjnë përjashtim nga ky rregull dhe nëse përjashtimet e tilla janë të aplikueshme, parashtruesit mund t'i drejtohen në mënyrë të drejtëpërdrejtë Gjykatës Kushtetuese të Kroacisë me ankesë kushtetuese. Përjashtimi i parë ka të bëjë me rastet kur një gjykatë e rregullt nuk ka vendosur rastin brenda një afati të arsyeshëm. Në rastet e tilla, parashtruesit mund t'i drejtohen drejtpërdrejt Gjykatës Kushtetuese të Kroacisë. Përjashtimi i dytë ka të bëjë me rastet kur vendimi i kontestuar në mënyrë të rëndë shkel të drejtat kushtetuese dhe është krejtësisht e qartë që do të shkaktohet një dëm serioz dhe i pariparueshëm në rast se nuk inicihet rast pranë Gjykatës Kushtetuese të Kroacisë. Në këtë drejtim, kjo e fundit i paraqiti para kësaj Gjykate rastet kur përjashtimet e lartcekura kishin qenë të aplikueshme. (Shih rastet e Gjykatës Kushtetuese të Kroacisë, U-IIIN-1005/2004 të 8 korrikut 2004; U-IIIB-4366/2005 të 5 majit 2006 dhe U-IIIB-1373/2009 të 7 korrikut 2009; U-IIIB-369/2016 të 15 dhjetorit 2015).
113. Për sa i përket të drejtave transgjinore, Gjykata Kushtetuese e Kroacisë konfirmoi se në praktikën e saj gjyqësore dy herë ka vendosur për raste të tilla dhe madje, në një rast, kishte vendosur para se parashtruesi të shteronte të gjitha mjetet juridike. (Shih rastet e Gjykatës Kushtetuese të Kroacisë, U-IIIB-3173/2012 të 18 marsit 2014 dhe U-III-361/2014 të 21 nëntorit 2017). Në njërin rast, parashtruesja kishte lindur si mashkull dhe ishte regjistruar si i tillë në librat e regjistrimit civil. Pasi që kishte bërë ndryshimin e gjinisë nga "F" në "M" përmes operacionit, ajo kishte arritur të marrë një vendim që i kishte njohur ndryshimin e emrit dhe të gjinisë bazuar në dokumentacionet mjekësore që kishte paraqitur. Pasi që kishte arritur të ndryshojë emrin dhe gjininë, parashtruesja në fjalë kishte arritur të krijojë, edhe ligjërisht, një identitet të ri në dokumentet e identifikimit, përfshirë çertifikatën e re të shtetësisë që figuronte ndryshimet e bëra. Tentimi i saj i mëtutjeshëm që këto ndryshime t'i reflektojë edhe në diplomën e marrë nga Universiteti i Zagrebit kishte qenë i pasuksesshëm dhe për rrjedhojë, ajo ishte paraqitur para Gjykatës Kushtetuese të Kroacisë. Kjo e fundit kishte konsideruar se qasja skajshmërisht formaliste e Universitetit të Zagrebit që ia kishte refuzuar kërkesën për ndryshim të të dhënave në diplomën e saj, nuk ishte e pranueshme dhe për rrjedhojë, ishte konstatuar se refuzimi i tillë kishte shkelur të drejtën e parashtrueses për jetë private në lidhje me të drejtën për gjykim të drejtë dhe të paanshëm.
114. Për sa i përket ndryshimit të emrit, po ashtu u theksua se në Kroaci çdo person ka të drejtë të ndryshojë emrin, pa dhënë asnjë arsye se përse dëshiron ta ndryshojë atë. Kur ligji i tillë kishte qenë në shqyrtim para Gjykatës Kushtetuese të Kroacisë, në aspekt të konrollit incidental, ishte theksuar se: *"është më se e qartë se baza e tanishme ligjore siguron një mbrojtje të lartë për jetën private dhe jetën personale për të gjithë personat të cilët kanë ndryshuar gjininë dhe emrin personal ose kanë ndryshuar emrin para se të ndryshojnë gjininë."*

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Kushtetuese e Republikës Çeke

115. Në parim, të gjitha kërkesat e dorëzuara para shterimit të mjeteve juridike refuzohen si të papranueshme, theksoi Gjykata Kushtetuese e Republikës Çeke. Megjithatë, ekziston një përjashtim nga kjo rregull e përgjithshme në të cilën thuhet se Gjykata Kushtetuese e Republikës Çeke nuk do të refuzojë një kërkesë të papranueshme edhe nëse nuk janë shteruar të gjitha mjetet juridike, nëse rëndësia e ankesës kushtetuese shkon në mënyrë substanciale përtej interesave personale të parashtruesit që e ka parashtuar atë rast.
116. Në praktikën gjyqësore mund të vërehen disa grupe të argumenteve të cilat janë ngritur bazuar në këtë përjashtim. Grupi i parë i argumenteve përfshin ato që theksojnë se mjetet juridike nuk ishin efektive, mirëpo argumentet e tilla mund të pranohen vetëm në rast se vëretohet se ka një inefficiencë që është rezultat i një problemi sistemik dhe që në raste të tilla, vendimi i Gjykatës do të kishte ndikim të përgjithshëm. Grupi i dytë i argumenteve ka të bëjë me rastet kur autoritetet publike kanë përdorur një ligj jo-kushtetues ose kanë përdorur ndonjë ligj i cili veçse është anuluar. Në raste të tilla është e paarsyeshme që të refuzohet një kërkesë për moshterim të mjeteve juridike.
117. Për sa i takon asaj se a njeh praktika e tyre gjyqësore rast të ngjashëm me atë të kësaj Gjykate, Gjykata Kushtetuese e Republikës Çeke theksoi se ata kanë shqyrtuar një rast shumë të ngjashëm. Parashtrues në atë rast kishte qenë një person i cili vetvetës i referohej si neutral për sa i takon gjinisë dhe kishte kërkuar që në dokumentet e identifikimit t'i reflektohej një gjë e tillë. Ministria përkatëse e kishte njoftuar se nuk lejohet ndryshimi i numrit personal të identifikimit dhe as inicimi i një procedure të tillë pa paraqitur një raport mjekësor që dëshmon kompletimin e ndryshimit të gjinisë ("*gender reassignment*"). Gjykata Kushtetuese e Republikës Çeke nuk i kishte shqyruar meritat e asaj kërkesë meqë kishte konsideruar se nuk ishin shteruar të gjitha mjetet juridike dhe se ankesa nuk shkonte përtej interesit personal të parashtruesit përkatës, ashtu që të aplikohet përjashtimi i mësipërm për lirim nga shterimi i të gjitha mjeteve juridike. Më vonë, parashtruesi kishte arritur deri tek Gjykata Supreme Administrative e Republikës Çeke dhe rasti është akoma në pritje për tu vendosur nga ajo gjykatë.

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Kushtetuese Federale e Gjermanisë

118. Gjykata Kushtetuese Federale e Gjermanisë theksoi se ankesa kushtetuese është një mjet i jashtëzakonshëm juridik i cili është subjekt i parimit të subsidiaritetit, në pajtim me të cilin ankesat kushtetuese, përgjithësisht, mund të dorëzohen vetëm pasi që të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike. Arsyeshmëria e këtij rregulli qëndron në atë se iu takon gjykatave të rregullta të zgjidhin të gjitha çështjet faktike dhe ligjore të një rasti.
119. Megjithatë, duke qenë se rekursi tek një gjykatë e rregullt jo gjithëherë mund të jetë i mundshëm, njihen dy përjashtime nga parimi i subsidiaritetit dhe të njëjtat janë të përcaktuara në ligj. Përjashtimi i parë është që ankesa kushtetuese të jetë e një "*rëndësie të përgjithshme*" dhe përjashtimi i dytë që rekursi në gjykata të tjera do të shkaktonte "*disavantazh të pashmangshëm*

dhe të rëndë”. Gjykata Kushtetuese Federale i interpreton të dyja përjashtimet në mënyrë strikte.

120. Më specifikisht për sa i takon përjashtimit të parë, Gjykata Kushtetuese Federale e ka përdorur këtë përjashtim atëherë kur një rast ngrit pyetje fundamentale të së drejtës kushtetuese dhe rrjedhimisht, vendimi i saj për atë ankesë kushtetuese do të jepte qartësi edhe për një numër të madh të rasteve të ngjashme. Nuk është konsideruar e mjaftueshme që një rast akoma nuk është zgjidhur nga një gjykatë. Duke qenë se aplikohen kufizime strikte në këtë aspekt, Gjykata Kushtetuese Federale rrallëherë ka vendosur që nuk është e nevojshme të shterohen mjetet juridike bazuar në këtë përjashtim.
121. Për sa i takon përjashtimit të dytë, Gjykata Kushtetuese Federale rrallëherë e ka përdorur këtë përjashtim dhe në praktikën e saj gjyqësore ka qartësuar se “*disavantazhi i pashmangshëm dhe i rëndë*” nënkupton një interferencë të veçantë dhe të rëndë në një të drejtë fundamentale e cila është e pariparueshme në aspektin që edhe një mjet i suksesshëm juridik nuk do të mund ta rregullonte interferencën e tillë. (Shih rastet e referuara nga Gjykata Kushtetuese Federale në përgjigjet e dorëzuara kësaj Gjykate: “*cf. BVerfG, Urdhër i Dhomës së Dytë të Senatit të Parë i 17 janarit 2013 - 1 BvR 1578/12 -; cf. BVerfGE 19, 268 <273>.*; *cf. BVerfGE 75, 78 <106>; 87, 1 <43>; 101, 239 <270>; BVerfG, Aktgjykim i Senatit të parë i 24 prillit 1991 - 1 BvR 1341/90; cf. BVerfG, Urdhër i Dhomës së Tretë të Senatit të Parë i 28 dhjetorit 2004, - 1 BvR 2790/04 -, paragrafët 17 dhe 185, me referenca në BVerfGE 38, 105 <110>, BVerfGE 9, 3 <7 dhe 8>.*”).
122. Lidhur me argumentin se shterimi i mjeteve juridike mund të jetë joefektiv apo procedura mund të marrë shumë kohë, ligji procedural i Gjermanisë përcakton mjete të tjera juridike për të kundërshtuar tejzgjatjen e një procedure. Për shembull, mund të dorëzohet një shkresë paraprake në gjykata në rast se ekziston frika se rasti nuk do të përfundohet në kohë të arsyeshme dhe, nëse ka pasur tejzgjatje, parashtruesit mund të kërkojnë kompensim monetar në bazë të ligjit në fuqi.
123. Për sa i takon pyetjes së tretë të Gjykatës lidhur me meritat e kërkesës, Gjykata Kushtetuese Federale theksoi se ajo tashmë ka gjykuar një numër të konsiderueshëm rastesh për sa i takon të drejtave të transgjimoreve. (Shih rastet e referuara nga Gjykata Kushtetuese Federale në përgjigjet e dorëzuara kësaj Gjykate: “*Urdhër i Senatit të Parë i 11 tetorit 1978 - 1 BvR 16/72 - cf. Vendime të Gjykatës Kushtetuese Federale, BVerfGE 49, 286; Urdhër i Senatit të Parë të 16 marsit 1982, - 1 BvR 938/81; cf. BVerfGE 60, 123; Urdhër i Senatit të Parë i 26 janarit 1993 - 1 BvL 38/92 - cf. BVerfGE 88, 87; Urdhër i Dhomës së Dytë të Senatit të Parë i 15 gushtit 1996 - 2 BvR 1833/95 -; Urdhër i Senatit të Parë i 6 dhjetorit 2005 - 1 BvL 3/03 cf. BVerfGE 115, 1); Urdhër i Senatit të Parë i 18 korrikut 2006 - 1 BvL 1/04 -, - 1 BvL 12/04 - cf. BVerfGE 116, 243) ; Urdhër i Senatit të Parë i 27 majit 2008 - 1 BvL 10/05 - cf. BVerfGE 121, 175; Urdhër i Senatit të Parë i 11 janarit 2011 - 1 BvR 3295/07 cf. BVerfGE 128, 109); Urdhër i Dhomës së Dytë të Senatit të Parë i 17 tetorit 2017 - 1 BvR 747/17 -; Urdhër i Dhomës së Dytë të Senatit të Parë of 6 dhjetorit 2016 - 1 BvQ 45/16 - “).*

124. Në njërin prej atyre vendimeve, Gjykata Kushtetuese Federale kishte vendosur që refuzimi i autoriteteve shtetërore që të ndryshojë/korrektojnë të dhënat e gjinisë në çertifikatë të lindjes në rastet kur një person transeksual ka ndryshuar gjininë përmes operacionit, ishte shpallur jokushtetues. Me atë rast, Gjykata Kushtetuese Federale theksoi se refuzimi i tillë ishte inkompatibil me nenin 1 të Ligjit Bazik të Gjermanisë që mbron dinjitetin e njeriut dhe mënyrën se si njerëzit e kuptojnë vetveten si individë. Dinjiteti njerëzor rrjedhimisht u interpretua të nënkuptojë edhe të drejtën e një individi për zhvillim të lirë personal dhe të personalitetit, përfshirë edhe caktimin e statusit civil të gjinisë me të cilën ai individ identifikohet.

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Supreme e Meksikës

125. Gjykata Supreme e Meksikës e shpjegoi procedurën e gjykimit të ashtuquajtur “amparo”, sipas të cilës mund të kontestohen akte jo-kushtetuese dhe jo-ligjore të ekzekutivit, legjislativit dhe gjyqësorit. Parimi bazë është që një procedurë “amparo” mund të inicohet vetëm pasi të jenë shterur të gjitha mjetet juridike të parapara me ligjin në fuqi; mirëpo, ekzistojnë disa përjashtime nga ky rregull i përgjithshëm. Gjithsejt u numëruan 10 përjashtime me nën-përjashtimet përkatëse të cilat janë të aplikueshme në sistemin juridik të Meksikës dhe si arsye kryesore, ishte fakti që akti i kontestuar duhet të shkaktojë dëm të pariparueshëm.
126. Për sa i takon të drejtave transgjinore, Gjykata Supreme e Meksikës theksoi se ka pasur një rast të tillë faktet e të cilit ishin me sa vijon. Një person transgjinor, i lindur si mashkull por që identifikohet me gjininë femërore, kishte bërë operacion për të ndryshuar gjininë dhe më pas kishte kërkuar që të korrigjohet çertifikata e saj e lindjes ashtu që të reflektohet ndryshimet e bëra. Po ashtu, ajo kishte kërkuar që informatat mbi ndryshimin e gjinisë së saj të mbaheshin si konfidenciale dhe të mos shpërfaqej fakti që ajo është person transeksual. Rasti i saj ishte vendosur nga një gjyqtar i cili e kishte miratuar kërkesën e saj për korrigjim të çertifikatës së lindjes por që informatat e reja kishte urdhëruar të shtohen si “shtesa”, përkatësisht si “korrigjime” në çertifikatën origjinale të lindjes. Parashtruesja e kërkesës kishte konsideruar se një gjë e tillë i shkelë të drejtat e saj për barazi para ligjit, mos-diskriminim, privatësi, dinjitet njerëzor dhe shëndet. Gjykata Supreme e Meksikës, pas ankesës së saj, kishte vendosur se vendimi i gjyqtarit ishte jo-kushtetues dhe, me atë rast, kishte urdhëruar që ndryshimet të bëhen në çertifikatën origjinale dhe ndryshimet e bëra të mos jenë publike, përveç në procedura gjyqësore dhe në polici, nëse është e nevojshme. Arsyetimi i përdorur nga Gjykata Supreme ishte me sa vijon: *“Çdo individ jeton identitetin përkatës gjinor. Ata e zhvillojnë personalitetin bazuar në të, ashtu që seksi psikosocial duhet të ketë superioritet mbi seksin morfologjik. Si rrjedhojë, ndryshimi i seksit i vendosur nga një person është pjesë e të drejtës së tyre për zhvillim të lirë të personalitetit dhe është në kundërshtim me të drejtat fundamentale të mbahet një person në seksin me të cilin ata nuk ndihen që është i tyri.”*

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Supreme e Holandës

127. Për sa i takon shterimit të mjeteve juridike, Gjykata Supreme e Holandës theksoi se tejkalimi i fazave të apelit dhe dërgimi i një rasti direkt tek ajo njihet me termin “*sprongcassatie*” apo në përkthimin literal “*jump cassation*”/“*kapërcim tek kasacioni*” dhe një hap i tillë është i mundshëm të bëhet vetëm në rast se të gjitha palët e interesuara në një rast pajtohen, por që rastet e tilla janë më shumë të karakterit kontraktual dhe nuk përkrijnë me rrethanat e rastit të shpjeguar nga Gjykata. Si rrjedhojë, u theksua që praktika e tyre nuk njeh ndonjë rast të ngjashëm ku për arsye të rrethanave të veçanta të parashtruesit, i njejtë është liruar nga detyrimi për të shteruar të mjetet juridike të përcaktuara me ligj.
128. Për sa i takon të drejtës për të ndryshuar gjininë, u theksua se Kodi Civil i Holandës e parasheh në mënyrë eksplicite këtë mundësi dhe për atë arsye Gjykata Supreme e Holandës nuk ka pasë një rast ku është dashur të deklarohet për këtë çështje. Më tutje, u theksua se deri së voni nuk ishte e mundur që në dokumentet e identifikimit (çertifikatë lindje/pasaportë) të theksohej që një person nuk ka gjini të përcaktuar, ndonjë indikacion që personi është intersex apo që gjinia nuk mund të përcaktohet dhe për këtë arsye në vitin 2007, Gjykata Supreme e Holandës me vendim theksoi se kjo gjë nuk parashihet me ligjin në fuqi. Po ashtu, në atë rast, Gjykata Supreme e Holandës theksoi që përderisa, në njërën anë, neni 8 i KEDNJ-së vendos mbi Shtetet Kontraktuese një detyrim pozitiv që të ofrojë mekanizma për ndryshimin e indikacionit të gjinisë së një personi; në anën tjetër, Shtetet Kontraktuese kanë një margjinë të vlerësimit në këtë aspekt dhe duke e përdorur një margjinë të tillë, Gjykata Supreme në vitin 2007 kishte vendosur se, deri në atë moment, nuk kishte ndonjë bazë për të pranuar bindjen e një individi që nuk i përket asnjë gjinie. Megjithatë, në një rast të mëvonshëm të vitit 2018, Gjykata e Distriktit të Limburgut kishte vendosur se qëndrimet e shoqërisë kanë ndryshuar, kështuqë tanimë kërkesa që një person të mos ketë asnjë indikacion të gjinisë duhet të miratohet. Në praktikë, pasaporti i një personi të tillë do të lexonte: “*gjinia nuk mund të determinohet*” dhe dispozita ligjore e tanishme është hartuar për rastet kur gjinia nuk mund të determinohet në lindje, e që nuk është rasti në fjalë. Kuvendi është në proces të diskutimit a duhet të ndryshohet ligji ashtu që të akomodohen personat që nuk identifikohen me asnjërën nga dy gjinitë. Në këtë aspekt u theksua se gjykata holandeze nuk e ka pranuar se ekziston një “*gjini e tretë*”, mirëpo ka deklaruar se është e mundur që dokumentet identifikuese të theksojnë se “*gjinia nuk mund të determinohet.*”

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Kushtetuese e Hungarisë

129. Për sa i përket shterimit të mjeteve juridike, Gjykata Kushtetuese e Hungarisë theksoi se parashtruesit mund të paraqiten para saj vetëm kur të shterojnë të gjitha mjetet juridike apo kur nuk ekziston një mjet juridik. Më tutje, u theksua se ekziston një përjashtim në bazë të të cilit parashtruesit mund të drejtohen direkt tek Gjykata Kushtetuese e Hungarisë dhe atë nëse një dispozitë ligjore aplikohet në kundërshtim me Ligjin Fundamental të Hungarisë apo kur një dispozitë ligjore behet joefektive dhe të drejtat shkelen drejtpërsëdrejti pa një vendim gjyqësor. Mënyra tjetër përjashtimore është kur nuk ka një procedurë

që ofron mjet juridik të dizajnuar për të riparuar shkeljen e të drejtave përkatëse.

130. Për sa i përket asaj se a kanë pasur rastet të ngjashme, Gjykata Kushtetuese e Hungarisë theksoi se ata kanë pasur një rast shumë të ngjashëm me rastin i cili është duke u shqyrtuar nga Gjykata. Rasti në fjalë nuk është i përkthyer në gjuhën angleze, por përmbledhja e të njëjtit, është e dorëzuar në databazën e rasteve tek Komisioni i Venecias.
131. Rasti në fjalë kishte të bëjë me një person refugjat, i cili edhe ishte transeksual, dhe kishte aplikuar për azil në Hungari. Ai kishte kërkuar që në dokumentet e tij të identifikimit të shkruhet që është mashkull meqë ai nuk identifikohet me gjininë femërore që figuronte në dokumentet e tij. Autoritetet hungareze fillimisht ia kishin refuzuar këtë kërkesë, duke u thirrur në atë se këto të drejta iu takojnë vetëm shtetasve hungarez dhe jo azil-kërkuesve. Megjithatë, në fund të procesit të litigimit, ankesa kushtetuese e parashtruesit ishte pranuar dhe Gjykata Kushtetuese e Hungarisë dhe e cila kishte vendosur që e drejta e kërkuar nga parashtruesi, ndonëse refugjatë dhe azil-kërkues, ishte e drejtë universale që u takon të gjithëve. Në këtë aspekt, ishte konstatuar se ai ishte diskriminuar në bazë të origjinës së shtetësisë duke qenë se e drejta në një emër buron nga e drejta në dinjitet njerëzor dhe si e tillë kjo e drejtë është e pashkelshme. Të drejtën e personave transeksual për të ndërruar emrin, Gjykata Kushtetuese e Hungarisë e konsideroi si një të drejtë fundamentale të bazuar në të drejtën e personit për integritet personal dhe dinjitet të barabartë njerëzor.

Kontributi i dorëzuar nga Gjykata Kushtetuese e Letonisë

132. Gjykata Kushtetuese e Letonisë theksoi se ekziston vetëm një përjashtim nga rregulli i përgjithshëm që të shterohen të gjitha mjetet juridike para paraqitjes së një anekse kushtetuese. Përjashtimi i tillë ka të bëjë me rastet kur ankesa kushtetuese është e një interesi të përgjithshëm ose në rast se mjetet e përgjithshme do ta kishin të pamundur të evitojnë dëmin substancial të parashtruesit. Koncepti i “*dëmit substancial*” është interpretuar të nënkuptojë një pasojë negative dhe të pakthyeshme për parashtruesin e ankesës kushtetuese. Ky i fundit e mbartë barrën e provës për të dëshmuar një gjë të tillë.
133. Praktika gjyqësore e Gjykatës Kushtetuese të Letonisë tregon se ajo ka treguar vetë-përmbajtje për sa i takon përdorimit të këtij përjashtimi, ndonëse si i tillë është i mundur. Në këtë aspekt, ekziston vetëm një rast kur është përdorur ky përjashtim. Në atë rast ishte konsideruar se mjetet e përgjithshme nuk e kishin kapacitetin të evitonin dëmin substancial të parashtruesit të kërkesës, (shih rastin e Gjykatës Kushtetuese të Letonisë, nr. 2003-19-0103 të 14 janarit 2004), dhe në të cilin nuk u dha arsye i gjërë lidhur me këtë pikë, mirëpo u theksua se vetë të dhënat e rastit tregojnë që të drejtat dhe liritë e parashtruesit nuk mund të mbrohen nga mjetet e përgjithshme në të cilat kishte qasje ai dhe se dëmi substancial do të ishte i pakthyeshem.

Kontributet e tjera të dërguara në Gjykatë

134. Gjykata e Shtetit të Principatës së Lihtenshtajnit theksoi se parashtruesit duhet të shterojnë të gjitha mjetet e mundshme të ankimit dhe se nuk është bërë ndonjëherë ndonjë përjashtim nga ky rregull. Ndërkaq për sa i takon të drejtave të transgjiorëve, u konfirmua se nuk kanë pasur raste të tilla.
135. Gjykata Supreme e Finlandës theksoi se ata nuk kanë pasur ndonjë rast të ngjashëm me rastin të cilin e ka përshkruar Gjykata dhe se në Finlandë të gjitha gjykatat e kanë për obligim që t'i japin përparësi Kushtetutës në rastet kur një ligj nuk është në pajtim me Kushtetutën. Ndërkaq për sa i takon të drejtave të transgjiorëve, u konfirmua se nuk kanë pasur raste të tilla.
136. Gjykata Kushtetuese e Maqedonisë së Veriut theksoi ndryshimet në juridiksion që ekzistojnë në gjykimin kushtetues për sa i takon shterimit të mjeteve juridike. Në këtë aspekt, u theksua se individët kanë të drejtë të paraqiten drejtpërsëdrejti në Gjykatën Kushtetuese të Maqedonisë së Veriut në rastet kur pretendohet se një autoritet publik ka shkelur ndonjë të drejtë të individit, mirëpo, sipas saj, kjo dispozitë shkakton probleme në praktikë duke qenë se juridiksioni i tillë e vendos atë në pozicionin që të shërbejë si gjykatë e shkallës së parë. Për sa i përket “*rrethanave të veçanta*”, u theksua se nuk është paraqitur ndonjë rast i ngjashëm mirëpo që, sipas tyre, të gjitha rastet që kanë të bëjë me mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut konsiderohen si raste “*të veçanta*”, për të cilat duhet të veprohet me një dilijencë të veçantë.
137. Gjykata Kushtetuese e Bullgarisë theksoi se në Bullgari nuk ekziston mundësia ligjore për të paraqitur një kërkesë individuale e cila do të mund të cilësohej ekuivalente me kërkesën që është paraqitur para kësaj Gjykate. Për sa i takon të drejtave të transgjiorëve, u konfirmua se nuk kanë pasur raste të tilla.
138. Gjykata Supreme e Estonisë theksoi se e ka pasur vetëm një rast në të cilin është konkluduar se nuk ka ekzistuar mjet efektiv juridik për të adresuar pretendimet e një parashtruesi për shkelje të të drejtave dhe lirive fundamentale. Megjithatë, duke theksuar diferencat juridiksionale në mes të kësaj Gjykate dhe asaj të Estonisë, u theksua që individët në Estoni nuk mund të dorëzojnë kërkesa kushtetuese direkt pa i shteruar të gjitha mjetet juridike. Për sa i takon rasteve që kanë të bëjnë me të drejtat e transgjiorëve, u theksua se nuk kanë pasur raste të tilla.
139. Gjykata Kushtetuese e Portugalisë theksoi se nuk ka pasur ndonjë rast me të drejtat e transgjiorëve dhe se nuk ka pasur ndonjë rast kur për arsye të veçanta apo për rrethana të veçanta, ndonjë parashtrues është liruar nga detyrimi për të shteruar mjetet juridike.

Pranueshmëria e kërkesës

140. Gjykata së pari shqyrton nëse kërkesa i ka përmbushur kriteret e pranueshmërisë të përcaktuara me Kushtetutë dhe të specifikuara më tej me Ligj dhe me Rregullore të punës.

141. Në këtë drejtim, Gjykata, duke aplikuar nenin 113 të Kushtetutës, dispozitat relevante të Ligjit për sa i përket procedurës në rastin e përcaktuar në paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës; rregullin 39 [Kriteret e pranueshmërisë] dhe rregullin 76 [Kërkesa në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës dhe me nenet 46, 47, 48, 49 dhe 50 të Ligjit] të Rregullores së punës, fillimisht do të shqyrtojë nëse: (i) kërkesa është dorëzuar nga pala e autorizuar; (ii) kontestohet një akt i autoritetit publik; dhe nëse (iii) janë shteruar të gjitha mjetet juridike. Në varësi të plotësimit të këtyre kriterëve fillestare, Gjykata do të vendosë se a është e nevojshme të vazhdojë me shqyrtimin e kriterëve të tjera të pranueshmërisë.

Lidhur me palën e autorizuar dhe aktin e autoritetit publik

142. Gjykata në këtë aspekt fillimisht i referohet paragrafëve 1 dhe 7 të nenit 113 [Juridiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës, të cilët përcaktojnë:

“1. Gjykata Kushtetuese vendos vetëm për rastet e ngritura para Gjykatës në mënyrë ligjore nga pala e autorizuar. [...]

7. Individët janë të autorizuar të ngrenë shkeljet nga autoritetet publike të të drejtave dhe lirive të tyre individuale, të garantuara me Kushtetutë, mirëpo vetëm pasi të kenë shteruar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj”.

143. Gjykata gjithashtu i referohet edhe nenit 47 [Kërkesat individuale] të Ligjit, i cili përcakton: *“Çdo individ ka të drejtë të kërkojë nga Gjykata Kushtetuese mbrojtje juridike në rast se pretendon se të drejtat dhe liritë e tija individuale të garantuara me Kushtetutë janë shkelur nga ndonjë autoritet publik. [...].”*
144. Gjykata po ashtu i referohet edhe pikës (a) të paragrafit (1) të rregullit 39 [Kriteret e pranueshmërisë] të Rregullores së punës i cili përcakton: *“(1) Gjykata mund ta konsiderojë një kërkesë të pranueshme nëse: (a) kërkesa parashtrohet nga një palë e autorizuar.”*
145. Gjykata i referohet edhe paragrafit (2) të rregullit 76 të Rregullores së punës i cili, ndër të tjera, përcakton: *“(2) Kërkesa, e bërë sipas këtij rregulli duhet të qartësojë saktësisht [...] cili është akti konkret i autoriteti publik i cili kontestohet.”*
146. Sa i përket përmbushjes së këtyre kriterëve, Gjykata konstaton se kërkesa është (i) dorëzuar nga një palë e autorizuar, përkatësisht parashtruesi i kërkesës, në cilësi të individit, i cili kërkon mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të tij të garantuara me Kushtetutë dhe KEDNJ, ashtu siç përcaktohet me dispozitat e lartcekura të Kushtetutës, Ligjit dhe Rregullores së punës; dhe (ii) ka kontestuar një akt të një autoriteti publik në Republikën e Kosovës, përkatësisht Vendimin [nr.64/04] e 13 qershorit 2018 të Agjencisë së Regjistrimit Civil.
147. Rrjedhimisht, Gjykata konkludon se parashtruesi i kërkesës është palë e autorizuar dhe konteston një akt të një autoriteti publik.

Përkitazi me shterimin e mjeteve juridike

148. Përkitazi me shterimin e mjeteve juridike, Gjykata i referohet paragrafëve 1 dhe 7 të nenit 113 të Kushtetutës, të cituar më lart; paragrafit 2 të nenit 47 të Ligjit; dhe pikës (b) të paragrafit (1) të rregullit 39 të Rregullores së punës, të cilët përcaktojnë:

Neni 47
[Kërkesa individuale]

[...]

2. Individidi mund ta ngritë kërkesën në fjalë vetëm pasi që të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj.

Rregulli 39
[Kriteret e pranueshmërisë]

1. Gjykata mund ta konsiderojë një kërkesë të pranueshme nëse:

[...]

(b) janë shteruar të gjitha mjetet efektive të përcaktuara me Ligj kundër aktgjykimit ose vendimit të kontestuar.

149. Marrë parasysh kërkesën e parashtruesit të kërkesës për t'u liruar nga detyrimi i shterimit të *“padisë për konflikt administrativ”* si mjet juridik i përcaktuar me ligj në rrethanat e rastit konkret, Gjykata në vijim do të (i) paraqes parimet e përgjithshme të GJEDNJ-së dhe të Gjykatës për sa i takon shterimit të mjeteve juridike; dhe, më pas, do t'i (ii) aplikojë të njëjtat në rrethanat e rastit konkret.

(i) Parimet e përgjithshme të GJEDNJ-së dhe të Gjykatës për sa i takon shterimit të mjeteve juridike

150. Gjykata vëren që paragrafi 7 i nenit 113 të Kushtetutës përcakton detyrimin e shterimit të *“të gjitha mjeteve juridike të përcaktuara me ligj”*. Ky detyrim kushtetues është gjithashtu i përcaktuar me nenin 47 të Ligjit përmes së cilit kërkohet që të shterohen të *“gjitha mjetet juridike”* dhe, më tutje me pikën (b) të paragrafit (1) të rregullit 39 të Rregullores së punës, ku veçanërisht theksohet detyrimi për të shteruar paraprakisht të gjitha mjetet *“efektive”* të përcaktuara me ligj.

151. Kriteret e vlerësimit nëse detyrimi për shterimin e të gjitha mjeteve *“efektive”* juridike është përmbushur, janë mirë të përcaktuara në praktikën e GJEDNJ-së, në harmoni me të cilën, sipas nenit 53 të Kushtetutës, Gjykata është e detyruar të interpretojë të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë.

152. Në këtë kontekst, Gjykata thekson se koncepti i shterimit dhe/ose detyrimit për shterimin e mjeteve juridike rrjedh dhe bazohet në rregullat “përgjithësisht të pranuarra të së drejtës ndërkombëtare” (shih, ndër të tjera, rastin *Zvicrra kundër Shteteve të Bashkuara të Amerikës*, Aktgjykim i 21 marsit 1959, i Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë). E njëjta vlen edhe për GJEDNJ-në, e cila sipas nenit 35 (Kushtet e pranueshmërisë) të KEDNJ-së, mund “të trajtojë çështjen vetëm pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet e brendshme ligjore sipas rregullave përgjithësisht të pranuarra të së drejtës ndërkombëtare [...]”.
153. Qëllimi dhe arsyetimi i detyrimit për të shteruar mjetet juridike ose rregulli i shterimit është t’ju ofrojë autoriteteve përkatëse, para së gjithash gjykatave të rregullta, mundësinë për të parandaluar ose për të korrigjuar shkeljet e pretenduara të Kushtetutës. Ai bazohet në supozimin që pasqyrohet në nenin 32 të Kushtetutës dhe në nenin 13 të KEDNJ-së, se rendi juridik i Republikës së Kosovës siguron mjet efektiv për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese. Ky është një aspekt i rëndësishëm i karakterit subsidiar të makinerisë së drejtësisë kushtetuese. (Shih, në këtë kontekst, rastet e GJEDNJ-së: *Selmouni kundër Francës*, cituar më lart, paragrafi 74; *Kudła kundër Polonisë*, Aktgjykim i 26 tetorit 2000, paragrafi 152; dhe, ndër të tjera, shih edhe rastet e Gjykatës: KI07/15, parashtrues *Shefki Zogiani*, Aktvendim për papranueshmëri i 8 dhjetorit 2016, paragrafi 61; KI30/17, parashtrues *Muharrem Nuredini*, Aktvendim për papranueshmëri, i 7 gushtit 2017, paragrafi 35; KI41/09, parashtrues *Universiteti AAB-RIINVEST Sh.P.K.*, Aktvendim për papranueshmëri, i 3 shkurtit 2010, paragrafi 16; dhe KI94/14, parashtrues *Sadat Ademi*, Aktvendim për papranueshmëri, i 17 dhjetorit 2014, paragrafi 24).
154. Gjykata në vazhdimësi e respekton parimin e subsidiaritetit, duke konsideruar se të gjithë parashtruesit e kërkesave duhet të shterojnë të gjitha mundësitë procedurale në procedurat para gjykatave të rregullta, me qëllim që të parandalojnë shkeljen e Kushtetutës ose, nëse ka, të korrigjojnë shkeljen e tillë të një të drejte themelore të garantuar me Kushtetutë. Gjykata po ashtu ka pohuar në vazhdimësi se parashtruesit e kërkesës janë përgjegjës kur rastet e tyre përkatëse shpallen të papranueshme nga Gjykata, nëse nuk kanë shfrytëzuar procedurën e rregullt ose nuk kanë raportuar shkelje të Kushtetutës në procedurat e rregullta. (Shih, ndër të tjera, rastet e Gjykatës: KI139/12, parashtrues *Besnik Asllani*, Vendim për Kërkesën për Masë të Përkohshme dhe Aktvendim për papranueshmëri, i 25 shkurtit 2013, paragrafi 45; KI07/09, parashtrues *Demë Kurbogaj dhe Besnik Kurbogaj*, Aktvendim për papranueshmëri, i 19 majit 2010, paragrafët 18-19; KI89/15, parashtrues *Fatmir Koçi*, Aktvendim për papranueshmëri, i 22 marsit 2016, paragrafi 35; KI24/16, parashtrues *Avdi Haziri*, Aktvendim për papranueshmëri, i 16 nëntorit 2016, paragrafi 39; dhe KI30/17, parashtrues *Muharrem Nuredini*, Aktvendim për papranueshmëri, i 7 gushtit 2017, paragrafët 35-37).
155. Lirimi nga detyrimi për të shteruar mjetet juridike, në nivel të GJEDNJ-së, bëhet vetëm përjashtimisht dhe vetëm në raste specifike me rastin e analizimit të këtij kriteri të pranueshmërisë në dritë të rrethanave faktike, juridike dhe praktike të një rasti konkret. Edhe në nivel të kësaj Gjykate, bazuar në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, por edhe në harmoni më praktikën e Gjykatave Kushtetuese të vendeve anëtare të Komisionit të Venecias, lirimi nga

- detyrimi për të shteruar mjetet juridike, mund të bëhet vetëm përjashtimisht (shih rastet e Gjykatës në të cilat është aplikuar një përjashtim i tillë: KI56/09, parashtrues *Fadil Hoxha dhe 59 të tjerë*, Aktgjykim i 22 dhjetorit 2010, paragrafët 44-55; KI06/10, parashtrues *Valon Bislimi*, Aktgjykim i 30 tetorit 2010, paragrafët 50-56 dhe paragrafi 60; KI41/12, parashtrues *Gëzim dhe Makfire Kastrati*, Aktgjykim i 25 janarit 2013; paragrafët 64-74; KI99/14 dhe KI100/14, cituar më lart, paragrafët 47-50; KI55/17, parashtrues *Tonka Berisha*, Aktgjykim i 5 korrikut 2017, paragrafët 53-58; dhe KI34/17, parashtruese *Valdete Daka*, Aktgjykim i 1 qershorit 2017, paragrafët 68-73).
156. Fakti që lirimi nga detyrimi i shterimit të mjeteve juridike të përcaktuara me ligj, edhe pse i mundur, bëhet vetëm përjashtimisht, konfirmohet edhe nga përgjegjet e dorëzuara në Gjykatë përmes Forumit të Komisionit të Venecias, pa paragjykuar dallimet në Kushtetutat dhe ligjet përkatëse të aplikueshme të këtyre shteteve.
157. Përjashtimet, përkatësisht lirimi nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike, janë të përcaktuara në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së e cila, thekson se rregulli i shterimit, duhet zbatohet me një “*shkallë të fleksibilitetit dhe pa formalizëm të tepruar*”, duke pasur parasysh kontekstin e mbrojtjes së të drejtave dhe lirive themelore të njeriut (në lidhje me konceptin e “*fleksibilitetit dhe mungesën e formalizmit të tepruar*”, shih Udhëzuesin Praktik për Kriteret e Pranueshmërisë të GJEDNJ-së të 30 prillit 2019, I. Bazat Procedurale për Papranueshmëri, A. Mos-shterja e mjeteve juridike, 2. Aplikimi i këtij rregulli, A. Fleksibiliteti, faqe 22 dhe, ndër të tjera, rastin e GJEDNJ-së *Ringelsen kundër Austrisë*, Aktgjykim i 16 korrikut 1971, paragrafi 89). Në parim, bazuar në praktikën e GJEDNJ-së, detyrimi për të shteruar mjetet juridike, është i kufizuar në përdorimin e atyre mjeteve juridike, (i) ekzistenca e të cilave është “*mjaftueshëm e sigurt jo vetëm në teori, por edhe në praktikë*”, dhe rrjedhimisht të njejtat, duhet të jenë në gjendje “*të ofrojnë zgjidhje përkitazi me pretendimet e një parashtruesi*” dhe “*të ofrojnë një mundësi të arsyeshme për sukses*”; dhe (ii) të cilat janë në “*dispozicion, të qasshme dhe efektive*”, karakteristika këto të cilat duhet të jenë mjaftueshëm të konsoliduara në praktikën gjyqësore të sistemit përkatës juridik (shih rastet e GJEDNJ-së: *Selmouni kundër Francës*, cituar më lart, paragrafët 71-81; *Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë*, cituar më lart, shih Seksionin B. lidhur me shterimi e mjeteve juridike të brendshme, paragrafët 55-77; *Demopolous dhe të tjerët kundër Turqisë*, Aktgjykim i 1 marsit 2010, Seksionet: A. Parashtruesat para Gjykatës për shterimin e mjeteve të brendshme juridike dhe B. Shterjen e mjeteve juridike vendore, respektivisht, paragrafët 50-129; *Öcalan kundër Turqisë*, Aktgjykim i 12 majit 2005, paragrafët 63-72; dhe *Kleyn dhe të tjerët kundër Holandës*, Aktgjykim i 6 majit 2003, paragrafët 155-162).
158. Në të dy kategoritë e lartcekura, praktika gjyqësore është e një rëndësie të veçantë. Rrjedhimisht, argumentet rreth “*efektivitetit*” ose mungesës së “*efektivitetit*” të mjetit juridik duhet të mbështeten edhe përmes praktikës gjyqësore, ose, respektivisht, mungesës së saj (shih, në këtë kontekst, rastin e GJEDNJ-së *Kornakovs kundër Latvisë*, Aktgjykim i 15 qershorit 2006, paragrafët 83-85). Rëndësinë e praktikës gjyqësore, e dëshmon edhe rasti i GJEDNJ-së, *Vinčić dhe të tjerët kundër Serbisë*, në të cilin ankesa në Gjykatën Kushtetuese të Serbisë nuk konsiderohej si efektive, përderisa ajo gjykatë nuk

kishte dëgjuar raste që kishin të bëjë me shkeljet përkatëse të të drejtave të njeriut dhe derisa ajo gjykatë nuk kishte nxjerrë dhe publikuar vendime të tilla në merita (shih *Vinčić dhe të tjerët kundër Serbisë*, Aktgjykim i 1 dhjetorit 2009, paragrafi 51). Pra, edhe pse në teori ekzistonte mundësia që parashtruesit t'i drejtoheshin Gjykatës Kushtetuese të Serbisë, në nivel të GJEDNJ-së, në mungesë të praktikës gjyqësore, mjeti i tillë juridik ishte konsideruar si jo-efektiv deri në vërtetimin e të kundërtës. Në një stad të mëvonshëm dhe vetëm pas e dëshmime konkrete mbi efektivitetin në praktikë të mjetit juridik, GJEDNJ kishte pranuar argumentet e paraqitura për efektivitetin e krijuar të mjetit juridik dhe si rezultat kishte ndryshuar qasjen e saj duke pranuar dhe kërkuar që shterimi i mjetit të tillë juridik duhet të ndodhë para se një kërkesë të parashtrohet para GJEDNJ-së.

159. Megjithatë, dhe përtej këtyre mundësive përjashtimi, në të gjitha rastet dhe në bazë të praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, parashtruesi duhet të dëshmojë se “*ai ka bërë gjithçka që mund të pritët në mënyrë të arsyeshme nga ai që të shterojë mjetet juridike*” (shih rastin e GJEDNJ-së *D.H. dhe të tjerët kundër Republikës Çeke*, Aktgjykim i 13 nëntorit 2007 paragrafi 116 dhe referencat e përmendura aty). GJEDNJ potencon se është në interes të parashtruesit të kërkesës që t'i drejtohet gjykatës kompetente për t'i dhënë asaj mundësinë që të ushtrojë të drejtat ekzistuese përmes fuqisë së saj të interpretimit (shih, ndër të tjera, rastin e GJEDNJ-së *Ciupercescu kundër Rumanisë*, Aktgjykim i 15 qershorit 2010, paragrafi 169). Kjo me përjashtim të rasteve kur një parashtrues mund të tregojë, duke ofruar praktikën gjyqësore përkatëse ose ndonjë dëshmi tjetër të përshtatshme, se një mjet juridik në dispozicion e të cilin ai nuk e ka shfrytëzuar, do të dështonte (shih rastet e GJEDNJ-së: *Kleyn dhe të tjerët kundër Holandës*, cituar më lart, paragrafi 156 dhe referencat e përmendura aty, dhe *Selmouni kundër Francës*, cituar më lart, paragrafët 74-77). Në këtë aspekt, është e rëndësishme të theksohet se “*dyshimet e thjeshta*” të një parashtruesit rreth jo-efikasitetit të një mjeti juridik nuk vlejné si arsye për ta liruar një parashtrues nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike (shih, ndër të tjera, rastet e GJEDNJ-së; *Milošević kundër Holandës*, Vendim i 19 marsit 2002, paragrafi i fundit të faqës 6; dhe *MPP Golub kundër Ukrainës*, Aktgjykim i 18 tetorit 2005, paragrafi i fundit i Seksionit C. mbi Vlerësimin e Gjykatës).
160. Gjykata gjithashtu thekson se vlerësimi fleksibil i karakteristikave të nevojshme të mjetit juridik, duhet të bëhet duke marrë parasysh rrethanat e secilit rast individual. Në këtë drejtim, GJEDNJ gjithashtu ka përvetësuar konceptin e “*rrethanave të veçanta*”, përmes të cilit e bën vlerësimin, nëse ka ndonjë bazë të veçantë që e liron parashtruesin nga përmbushja e detyrimit të shterjes së mjetit juridik. Në bërjen e këtij vlerësimi, GJEDNJ merr parasysh edhe (i) kontekstin e përgjithshëm “*ligjor dhe politik*”; dhe (ii) “*rrethanat e veçanta*” të një parashtruesi (për konceptin e “*rrethanave të veçanta*”, ndër të tjera, shih rastet e GJEDNJ-së: *Van Oosterijck kundër Belgjikës*, cituar më lart, paragrafët 36-40 dhe referencat përkatëse në të; *Selmouni kundër Francës*, cituar më lart, paragrafët 71-81 dhe referencat përkatëse në të; *Öcalan kundër Turqisë*, cituar më lart, paragrafi 67; dhe *Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë*, cituar më lart, paragrafët 67-68 dhe referencat në të. Më tej, lidhur me shqyrtimin e kontekstit të përgjithshëm ligjor dhe politik, ndër të tjera, shih *Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë*, cituar më lart, paragrafët 68-69 dhe

referencat në të; dhe *Selmouni kundër Francës*, cituar më lart, paragrafi 77). Në rastet në të cilat rezulton se detyrimi i një parashtruesi për të përdorur një mjet juridik mund të jetë i paarsyeshëm në praktikë dhe do të paraqite një pengesë joproporcionale për të ushtruar efektivisht të drejtën e tij, GJEDNJ liron parashtruesin nga detyrimi për shterjen e mjeteve juridike (shih, ndër të tjera, rastet e GJEDNJ-së: *Veriter kundër Francës*, Aktgjykim i 15 dhjetorit 1997, paragrafi 27; *Gaglione dhe të tjerët kundër Italisë*, Aktgjykim i 21 dhjetorit 2010, paragrafi 22; dhe *M.S. kundër Kroacisë (nr.2)*, Aktgjykim i 19 shkurtit 2015, paragrafët 123-125).

161. Në fund, Gjykata thekson, se duke marrë parasysh parimin e vlerësimit fleksibil të shterimit të mjeteve juridike dhe përshtatjen e këtij vlerësimi “*rrethanave të veçanta*” të secilit rast veç e veç, GJEDNJ ka zhvilluar testin e “*barrës së të provuarit*”, proces ky i përcaktuar qartë në praktikën e saj gjyqësore. Sipas kësaj të fundit, në kontekst të GJEDNJ-së, shpërndarja e barrës së të provuarit ndahet midis parashtruesit të kërkesës dhe qeverisë përkatëse që pretendon mos-shterimin. (Për një diskutim më të detajuar mbi shpërndarjen e barrës së provës, ndër të tjera, shih rastet e GJEDNJ-së: *Selmouni kundër Francës*, cituar më lart, paragrafi 76 dhe referencat në të; dhe *Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë*, cituar më lart, paragrafi 68 dhe referencat në të). Në parim, pas pretendimeve të parashtruesit përkatës për mungesë të mjetit juridik, pala kundërshtare, përkatësisht shteti përkatës në kontekst të GJEDNJ-së, mban barrën e të provuarit se ekziston një mjet juridik që nuk është përdorur dhe i cili është “*efektiv*”, ndërsa, parashtruesi më tej do të duhet të argumentojnë të kundërtën, përkatësisht se mjete i referuar është përdorur apo që i njëjti nuk është “*efektiv*” në rrethanat e rastit përkatës. Siç është theksuar më lart, mbështetja në praktikë përkatëse gjyqësore është relevante në të dyja rastet.

(ii) *Aplikimi i parimeve të lartcekura dhe vlerësimi i Gjykatës përkitazi me shterimin e mjeteve juridike në rrethanat e rastit konkret*

162. Bazuar në parimet e mësipërme, Gjykata, në vijim do të shqyrtojë kërkesën dhe argumentet e parashtruesit të kërkesës për lirimin nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike të përcaktuara me ligj. Në këtë kontekst, Gjykata fillimisht rikujton që parashtruesi i kërkesës ka iniciuar padi për konflikt administrativ pranë Gjykatës Themelore më 24 korrik 2018. Megjithatë, vetëm një javë më pas, përkatësisht më 30 korrik 2018, parashtruesi i kërkesës i është drejtuar edhe kësaj Gjykate, duke kërkuar lirimin nga detyrimi për shterimin e këtij mjete juridik me pretendimin se i njëjti nuk është “*efektiv*” dhe “*mjaftueshëm i sigurtë në teori dhe praktikë*”.
163. Parashtruesi i kërkesës e argumenton mungesën e pretenduar të karakteristikave të lartcekura të mjetit juridik, duke u bazuar në (i) “*rrethanat e veçanta*” të tij, përfshirë kontekstin ligjor dhe politik të komunitetit të cilit ai i përket; dhe (ii) kohëzgjatjen e procedurave në gjykatat e rregullta. Këto pretendime të parashtruesit të kërkesës mbështeten edhe nga Avokati i Popullit. Ndërsa, siç është sqaruar më lart, përgjegje në këto pretendime dhe pyetjet përkatëse të Gjykatës, ka dhënë edhe KGJK.

164. Gjykata rikujton që në përgjegje përkitazi me pretendimet e parashtruesit të kërkesës dhe pyetjet e Gjykatës, KGJK, ndër të tjera, theksoi, se mjeti përkatës juridik *“i përmbush të gjitha standardet për të qenë mjaftueshëm i sigurtë për rastin konkret dhe rastet e tjera marrë parasysh atë se gjykatat janë të pavarura, apolitike, të paanshme dhe sigurojnë qasje të barabartë për të gjithë.”* Më tutje, KGJK në kontekst të së drejtës të parashtruesit të kërkesës për një mjet juridik *“mjaftueshëm të sigurtë jo vetëm në teori por edhe në praktikë”*, siç është cekur më lart, i është referuar paragrafit 4 të nenit 55 të Kushtetutës. Ndërsa përkitazi me *“disponueshmërinë”*, *“qasshmërinë”* dhe *“efektivitetin”* e mjetit juridik, KGJK theksoi se *“padia për inicimin e konfliktit administrativ si mjet juridik i plotëson standardet e duhura për tu konsideruar si mjet i disponueshëm për parashtruesin, pasi që gjykatat mundësojnë dhe sigurojnë qasje të barabartë për të gjithë dhe gjithnjë bëjnë përpjekje të jenë sa më efektive dhe efikase në zgjidhjen e rasteve përkundër asaj që ballafaqohen me një numër të madh të rasteve të pazgjidhura të cilat janë grumbulluar nga një serë faktorësh siç [janë] rastet e mbetura nga vitet paraprahe, rastet e reja të pranuar në punë, numëri i pamjaftueshmë i gjyqtarëve etj.”* KGJK nuk dorëzoi ndonjë shembull nga praktika gjyqësore, siç ishte kërkuar nga Gjykata bazuar në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së. Parashtruesi i kërkesës ka kontestuar argumentet e KGJK-së, ndër të tjera duke theksuar se kjo e fundit vetëm ka bërë një konstatim se konflikti administrativ *“i përmbush të gjitha standardet e mjaftueshme për të qenë mjaftueshëm i sigurtë në rastin konkret dhe rastet e tjera”*, por i cili konstatim, *“nuk bazohet në asnjë fakt apo të dhënë konkrete.”*
165. Në këtë aspekt, Gjykata fillimisht thekson se përderisa KGJK ka theksuar se mjeti përkatës juridik është mjaftueshëm i sigurtë në teori dhe praktikë, ajo në mbështetje të argumenteve të saj, i referohet paragrafit të 4 të nenit 55 të Kushtetutës, përkitazi me kufizimin e të drejtave dhe lirive të njeriut. Përderisa një argument i tillë është i paqartë, Gjykata gjithashtu vëren që KGJK nuk jep ndonjë arsyetim shtesë, elaborim të mëtutjeshëm apo provë që do të dëshmonte efektivitetin e këtij mjeti juridik në rrethanat e rastit konkret. Për më tepër, pohimet e saj nuk i ka mbështetur me asnjë praktikë gjyqësore relevante, gjë që sipas praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së është e nevojshme për determinim praktik të sigurisë të mjaftueshme dhe efektivitetit të mjetit juridik.
166. Në këtë kontekst, dhe duke u bazuar në pretendimet e parashtruesit të kërkesës dhe komentet përkatëse të Avokatit të Popullit dhe KGJK-së, Gjykata fillimisht do të trajtojë pretendimet përkitazi me mungesën e efektivitetit dhe pamjaftueshmërinë e sigurisë së mjetit juridik në teori dhe praktikë, si rezultat i *“rrethanave të veçanta”* të parashtruesit të kërkesës.
167. Gjykata vëren se pretendimet e parashtruesit të kërkesës përkitazi me joefektivitetin e mjetit juridik ndërlidhen me natyrën e shkeljes së pretenduar të së drejtës së privatësisë dhe kontekstin e ligjor e politik të komunitetit të cilit i përket parashtruesi i kërkesës, si një ndër komunitetet më të marginalizuara në Republikën e Kosovës edhe sipas argumenteve të Avokatit të Popullit. Gjykata gjithashtu vëren se në kohën dhe rrethanat e dorëzimit të kërkesës, përkatësisht pretendimeve përkatëse nga parashtruesi i kërkesës në Gjykatë, nuk ka ekzistuar asnjë praktikë gjyqësore për të dëshmuar se padia për konflikt

administrativ do të mund të ishte efektive dhe mjaftueshëm e sigurtë përpos në teori edhe në praktikë për “rrethanat e veçanta” të parashtruesit të kërkesës.

168. Gjykata më tej vëren se edhe pse shqyrtimi i një padie të ndërlidhur me një rast të ngjashëm ishte në pritje pranë Gjykatës Themelore kundër Agjencisë së Regjistrimit Civil dhe e cila gjithashtu e kishte refuzuar kërkesën e një personi “Y” për ndërrimin e emrit dhe shënuesit të gjinisë nga “F” në “M”, deri më 9 tetor 2018 dhe 20 nëntor 2018, data këto në të cilat Avokati i Popullit dorëzoi Mendimin Juridik dhe KGJK dorëzoi komentet e saj Gjykatë, respektivisht, bazuar në shkresat e lëndës, gjykatat e rregullta nuk kishin praktikë gjyqësore përkitazi me ndërrimin e emrit dhe shënuesit të gjinisë të personave transgjedor.
169. Rasti i lartcekur i ndërlidhur me personin “Y” rezulton të jetë rasti i parë i vendosur nga Gjykata Themelore më 27 dhjetor 2018, ndërsa vërtetuar nga Gjykata e Apelit më 2 gusht 2019. Gjykata thekson se kjo praktikë gjyqësore përkitazi me të drejtat e personave transeksual/transgjedor për ndërrimin e emrit dhe shënuesit të gjinisë, ndërron kontekstin e pretendimeve të parashtruesit të kërkesës dhe vlerësimin e tyre nga Gjykata, sepse e njejta dëshmon se padia për konflikt administrativ, në rrethanat e rastit konkret, përpos që është efektive, është gjithashtu mjaftueshëm e sigurtë përtej teorisë edhe në praktikë.
170. Gjykata në këtë kontekst më specifikisht thekson se rasti i vendosur përmes Aktgjykimit [A.nr.2196/2017] të 27 dhjetorit 2018 të Gjykatës Themelore dhe të vërtetuar nga Gjykata e Apelit përmes Aktgjykimit [PA.nr.244/2109] të 2 gushtit 2019, përfshinë një person “Y” dhe i cili kishte lindur femër dhe kishte një emër që qartazi i përkiste gjinisë femërore. Në një fazë të mëvonshme, personi “Y” iu ishte nënshtruar ndërhyrjeve kirurgjike për ndryshim të gjinisë nga femër në mashkull. Intervenimet e tilla i kishte përfunduar me sukses. Si rrjedhojë, në vitin 2017, personi “Y” kishte paraqitur një kërkesë në Zyrën e Gjendjes Civile në Komunën e Prizrenit për ndërrim ligjor të emrit personal dhe shënuesit të gjinisë. Zyra e Gjendjes Civile e kishte refuzuar kërkesën e tij. Agjencia e Regjistrimit Civil, duke vepruar mbi ankesën e personit “Y”, po ashtu e kishte refuzuar kërkesën e tij. Personi “Y” kishte iniciuar proces gjyqësor kundër Agjencisë së Regjistrimit Civil duke ushtruar kështu padi për konflikt administrativ në Gjykatën Themelore, respektivisht para të njëjtës Gjykatë Themelore ku edhe ndodhet tashmë në pritje zgjidhja e padisë për konflikt administrativ të parashtruesit të kërkesës. Gjykata Themelore, e pranoi si të bazuar padinë e personit “Y”. Me atë rast, ajo urdhëroi Drejtorinë e Përgjithshme të Komunës së Prizrenit që (i) të bëjë korigjimin e emrit personal të personit “Y” në bazë të kërkesës së tij; dhe (ii) të bëjë ndërrimin e shënuesit të gjinisë së personit “Y” nga gjinia femërore “F” në gjininë mashkullore “M”. Kundër vendimit të Gjykatës Themelore ishte ankuar Agjencia e Regjistrimit Civil në Gjykatën e Apelit. Kjo e fundit e kishte refuzuar atë ankesë dhe e kishte konfirmuar vendimmarrjen e Gjykatës Themelore. Procedurat para gjykatave të rregullta në këtë rast kishin zgjatur mesatarisht një (1) vit e tetë (8) muaj nga momenti i paraqitjes së padisë përkatëse deri te vërtetimi i vendimit të Gjykatës Themelore nga Gjykata e Apelit.

171. Më tej, Gjykata fillimisht thekson se rasti i lartcekur reflekton rrethana shumë të ngjashme me rrethanat e rastit konkret, në të paktën dy aspektet në vijim: (i) një kërkesë për ndërrim emri dhe shënjesi të gjinisë nga “F” në “M” në librat e regjistrimit civil drejtuar Zyrës së Gjendjes Civile fillimisht; dhe (ii) një kërkesë të refuzuar nga Zyra e Gjendjes Civile në komunat përkatëse e të vërtetuar nga Agjencia e Regjistrimit Civil.
172. Në rastin tashmë të zgjidhur nga gjykatat e rregullta, përkatësisht rastin e personit “Y”, Gjykata vëren se padia e tij e ushtruar më 27 dhjetor 2017 në Gjykatën Themelore kundër vendimit të Agjencisë së Regjistrimit Civil dhe i cili kishte vërtetuar vendimin e Zyrës përkatëse të Gjendjes Civile për refuzimin e kërkesës për ndërrimin e emrit dhe shënjesit të gjinisë të personit “Y”, u zgjidh në favor të këtij të fundit, përmes Aktgjykimit [A.nr.2196/2017] të 27 dhjetorit 2018 të Gjykatës Themelore dhe u vërtetua nga Gjykata e Apelit përmes Aktgjykimit [PA.nr.244/2109] të 2 gushtit 2019. Gjykatat përkatëse urdhëruan, përkatësisht konfirmuan që (i) të bëhet korrigjimi i emrit personal të personit “Y” në bazë të kërkesës së tij; dhe (ii) të bëhet ndërrimi i gjinisë së personit “Y” nga gjinia femërore “F” në gjininë mashkullore “M”.
173. Gjykata gjithashtu vëren që gjykatat e rregullta, në nxjerrjen e Aktgjykimeve të lartcekura gjithashtu i referohen praktikës së mëparshme të ndërrimit të emrit personal si dhe ndërrimin e shënjesit të gjinisë nga “M” në “F” nga vet zyrat përkatëse komunale. Më specifikisht, bazuar në shkresat përkatëse, rezulton se më 18 prill 2012, Komuna e Suharekës, përmes Aktvendimit përkatës ia lejoi personit transgjisor “Z” [identiteti i saktë nuk do t’i zbulohet nga Gjykata, *ex officio*, bazuar në paragrafin (6) të rregullit 32 të Rregullores së punës], ndërrimin e emrit personal si dhe ndërrimin e shënjesit të gjinisë nga “M” në “F”, bazuar në preferencën dhe kërkesën e saj.
174. Gjykata për më tepër thekson se vendimet e lartcekura të gjykatave të rregullta nuk janë objekt shqyrtimi para kësaj Gjykate, dhe rrjedhimisht ajo nuk është duke e vlerësuar përputhshmërinë e tyre me Kushtetutën. Megjithatë, për qëllime të vlerësimit të shterimit të mjetit juridik në rrethanat e rastit konkret, dhe efektshmërisë dhe sigurisë së mjaftueshme të padisë për konflikt administrativ në *“teori dhe praktikë”*, Gjykata vëren që gjykatat e rregullta, përgjatë vendimarrjes përkatëse dhe vënies në funksion në praktikë të mjetit përkatës juridik ishin referuar në (i) Kushtetutë, përkatësisht nenet 21, 24 dhe 36 të saj; (ii) praktikë gjyqësore të GJEDNJ-së, specifikisht *Christine Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar* (cituat më lart), duke u bazuar në nenin 53 të Kushtetutës; (iii) në KEDNJ, përkatësisht nenin 8 të saj; dhe (iv) rregullativën ligjore të përcaktuar me LPA, Ligjin për Emrin Personal në lidhje me Udhëzimin Administrativ për Emrin Personal, Ligjin për Gjendjen Civile dhe Ligjin për Barazi Gjinore.
175. Në këtë kontekst, Gjykata thekson që ajo në mënyrë të vazhdueshme ka mbajtur qëndrimin se padia për konflikt administrativ paraqet mjet juridik *“efektiv”* jo vetëm në teori, por edhe në praktikë. Përtej përjashtimeve të kufizuara dhe të cekura në pjesën e parimeve të përgjithshme, Gjykata në mënyrë të vazhdueshme ka refuzuar kërkesa duke i shpallur të njëjtat të papranueshme pikërisht me arsyetimin e mosshterimit të këtij mjeti juridik. (Shih, ndër të tjera, rastin KI131/17, parashtues *Uran Halimi*, Aktvendim për

papranueshmëri i 10 tetorit 2018, paragrafët 48-49). Në rrethanat e rastit konkret, është efektiviteti dhe siguria e mjaftueshme e tij “*në praktikë*” i cili është kontestues, duke marrë parasysh “*rrethanat e veçanta*” të parashtruesit të kërkesës.

176. Gjykata, bazuar në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, riktheson rëndësinë e praktikës gjyqësore në vlerësimin e efektivitetit dhe sigurisë së mjaftueshme të një mjeti juridik në praktikë. Përkitazi me këtë të fundit, dhe pas informacioneve të marra nga Gjykata më 21 gusht 2019, kur edhe u raportua për vendimarrjen e Gjykatës Themelore dhe të Apelit për një rast të ngjashëm me rastin e tanishëm, përkatësisht rastin e personit “Y”, Gjykata nuk mund të mos e vërejë dhe ta shënojë faktin që në Republikën e Kosovës tashmë ka një praktikë gjyqësore, ndonëse jo të konsoliduar por gjithsesi të rëndësishme, përkitazi me të drejtat dhe liritë themelore të personave transeksual dhe transgjjinor e të cilët synojnë ndërrimin e emrit personal dhe shënuesit të gjinisë.
177. Siç është theksuar më lart, Aktgjykimi [A.nr.2196/2017] i 27 dhjetorit 2018 i Gjykatës Themelore dhe i vërtetuar nga Gjykata e Apelit përmes Aktgjykimit [PA.nr.244/2109] të 2 gushtit 2019, në rrethana të ngjashme personale dhe në kontekst të ngjashëm ligjor e politik, kishin urdhëruar autoritet relevante publike që të bëjnë korigjimin e emrit personal dhe ndërrimin e shënuesit të gjinisë të personit përkatës në librat e regjistrimit civil. Gjykata vëren dhe thekson se për dallim nga rrethanat e rastit konkret, personi “Y” i ishte nënshtruar paraprakisht një intervenimi kirurgjik për ndryshimin e gjinisë. Megjithatë, Gjykata gjithashtu vëren se ky fakt nuk ishte determinues në vlerësimin e Gjykatës Themelore përmes Aktgjykimit [A.nr.2196/2017] të 27 dhjetorit 2018, dhe i cili specifikisht kishte arsyetuar ndër të tjera se bazuar në Kushtetutë, praktikë gjyqësore të GJEDNJ-së dhe Ligjin për Barazinë Gjinore, ndërhyrjet kirurgjike nuk janë përcaktues për njohjen ligjore të identitetit gjinor.
178. Rrjedhimisht, dhe në dritë të të tillave rrethana, Gjykata duhet të konstatojë se padia për konflikt administrativ është “*efektive*” dhe “*mjaftueshëm e sigurtë* [edhe] *në praktikë*”, dhe se, bazuar edhe në praktikën gjyqësore përkatëse, “*është në gjendje të ofrojë zgjidhje*” përkitazi me pretendimet e parashtruesit të kërkesës për shkelje të të drejtave dhe lirive themelore të tij të garantuara me Kushtetutë si dhe të “*ofrojë mundësi të arsyeshme për sukses*”.
179. Në rastet të tilla kur, bazuar në praktikën relevante gjyqësore, një mjet i rregullt juridik është “*efektiv*” dhe “*mjaftueshëm i sigurtë në teori dhe në praktikë*”, dhe rrjedhimisht është në “*gjendje të ofrojë zgjidhje*” përkitazi me pretendimet e parashtruesit dhe “*ofron një mundësi të arsyeshme për sukses*”, Gjykata, bazuar në parimin e subsidiaritetit, nuk mund t’ua marrë gjykatave të rregullta kompetencën e tyre kushtetuese për të vendosur mbi pretendimet e parashtruesve të kërkesës për shkelje të mundshme të neneve të Kushtetutës dhe të KEDNJ-së. Siç është theksuar më lart, është pikërisht qëllimi dhe arsyetimi i detyrimit për të shteruar mjetet juridike që tu ofrojë gjykatave të rregullta mundësinë për të parandaluar ose për të korigjuar shkeljet e pretenduara të Kushtetutës.

180. Do të ishte në kundërshtim të plotë me frymën subsidiare të mekanizmit të kontrollit kushtetues nëse Gjykata do të deklaronte një mjet juridik jo-efektiv kur në fakt i njejt i ka dëshmuar efektivitetin e tij në praktikë, siç edhe dëshmon rasti i cituar më lart i personit “Y”. Respektimi i parimit të subsidiaritetit kërkon pikërisht lejimin e rrugës dhe hapësirës së nevojshme për gjykatat e instancave më të ulëta që ta kryjnë detyrën e tyre për zbatim të drejtpërdrejtë të Kushtetutës dhe KEDNJ-së.
181. Gjithsesi, parimi i subsidiaritetit në asnjë mënyrë nuk i parandalon parashtruesit përkatës që t’i drejtohen Gjykatës duke kërkuar vlerësimin e kushtetutshmërisë së (i) akteve të autoriteteve publike pasi t’i kenë shterruar mjetet juridike të përcaktuar me ligj siç është përcaktuar në paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës dhe dispozitat relevante të Ligjit dhe Rregullores së punës; dhe (ii) mungesës së një vendimi brenda një afati të arsyeshëm ose procedurës së pretenduar të tejkëqatur gjyqësore në kundërshtim me garancitë e nenit 31 të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 të KEDNJ-së. Në kontekst të tejkëqatjes së pretenduar të procedurave gjyqësore, Gjykata rikujton që, në rrethana të caktuara, praktika gjyqësore e GJEDNJ-së dhe jo vetëm, por edhe praktika gjyqësore e gjykatave përkatëse të shteteve anëtare të Komisionit të Venecias, mundëson lirin e parashtruesve përkatës nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike.
182. GJEDNJ ka praktikë të mjaftueshme gjyqësore në këtë aspekt. Megjithatë Gjykata do t’i referohet rastit më të fundit të GJEDNJ-së përkitazi të drejtat transgjimore, *X kundër Maqedonisë së Veriut*. Gjykata thekson se në këtë rast, GJEDNJ kishte refuzuar pretendimet e Maqedonisë së Veriut se rasti ishte i parakohshëm para GJEDNJ-së sepse çështja ishte ende duke u trajtuar nga gjykatat në Maqedoninë e Veriut. (Shih argumentet e Qeverisë dhe parashtruesit përkatës përkitazi me shterimin e mjeteve juridike në paragrafët 40 dhe 41 të rastit *X kundër Maqedonisë së Veriut*, cituar më lart). GJEDNJ kishte refuzuar këto argumente dhe kishte pranuar rastin e parashtruesit për shqyrtim në merita, përkundër mosshterimit të mjeteve juridike, duke arsyetuar se tejkëqatja e procedurave gjyqësore mund të përbëjë bazë për lirin e parashtruesëve përkatës nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike dhe se në rrethanat përkatëse, çështja e parashtruesit ishte në pritje para autoriteteve dhe gjykatave Maqedonase për shtatë (7) vjet me radhë dhe pa indikacione se kur të njejtat mund të përfundonin. Sipas GJEDNJ-së, tejkëqatja e procedurave në ndërlidhje me rrethanat e parashtruesit dhe faktit se i njejt i nënshtrohej një situatë tejet paragjyqëse përkitazi me të drejtën e tij për jetë private, mundësonin lirin e parashtruesit përkatës nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike. (Shih arsyetimin përkatës të GJEDNJ-së, në paragrafët 43-46 të rastit *X kundër Maqedonisë së Veriut*, cituar më lart).
183. Në këtë kontekst, Gjykata gjithashtu rikujton se para Gjykatës, parashtruesi i kërkesës pretendon se duhet të lirohet nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike për shkak të “mundësisë” së tejkëqatjes së procedurave gjyqësore në rrethanat e rastit të tij. Gjykata rikujton se një pjesë e konsiderueshme e pretendimeve të parashtruesit të kërkesës bazohen në raportet e KGJK-së për të argumentuar se zgjidhja e çështjes së tij para gjykatave të rregullta do të rezultonte në procedura të tejkëqatura gjyqësore dhe mesatarisht tre (3) deri në katër (4) vite, nën rrezikun që çështja e tij të mos vendoset fare në merita

nga gjykatat e rregullta por të kthehet për rishqyrtim tek organet fillestare administrative. Këto pretendime të parashtruesit të kërkesës, mbështeten gjithashtu nga Mendimi Juridik i Avokatit të Popullit.

184. Megjithatë dhe në këtë aspekt, Gjykata duhet të sqarojë se parashtruesi i kërkesës para Gjykatës nuk kërkon vlerësimin e kushtetutshmërisë së procedurave tashmë të tejkzatuara gjyqësore në kundërshtim me garancitë e mishëruara në nenin 31 të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 e KEDNJ-së dhe rrjedhimisht edhe lirimimin përkatës nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike të përcaktuara me ligj. Përkundrazi, pretendimet e parashtruesit të kërkesës përkitazi me kohëzgjatjen e procedurave gjyqësore në procedurë të rregullt ndërlidhen me “*mundësinë*” e tejkzgatjes se tyre në të ardhmen.
185. Më specifikisht, Gjykata rithekson se kërkesa e parashtruesit të kërkesës në Gjykatë është dorëzuar me 30 korrik 2018, vetëm gjashtë (6) ditë pas dorëzimit të padisë në Gjykatën Themelore më 24 korrik 2018. Rrjedhimisht, parashtruesi i kërkesës nuk pretendon se procedurat para Gjykatës Themelore tashmë konsistojnë në tejkzgatje të procedurave dhe shkelje të së drejtës së tij për një vendim gjyqësor brenda një afati të arsyeshëm siç është e garantuar me Kushtetutë dhe KEDNJ. Ngjashëm, kriteret e referuara nga ana e parashtruesit të kërkesës e të përcaktuara përmes praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së e që ndërlidhen me “*ndërlíkueshmërinë e rastit*”; “*sjelljen e autoriteteve relevante*” dhe “*çështjes në shqyrtim*”, ndërlidhen me të drejtën në gjykim të drejtë dhe të paanshëm të garantuar përmes nenit 31 të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 të KEDNJ-së dhe shërbjenë për vlerësimin e kushtetutshmërisë së një procedure që pretendohet të jetë tashmë e tejkzgjatur gjyqësore. Të njejtat (i) nuk mund të aplikohen në një diferencë kohore prej gjashtë (6) ditësh nga momenti i dorëzimit të padisë në Gjykatën Themelore dhe dorëzimit të kërkesës në Gjykatë; dhe (ii) bazuar në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, nuk shërbejnë si kritere për të vlerësuar “*mundësinë*” e tejkzgatjes së një procedure në të ardhmen.
186. Pretendimet e tilla, Gjykata, në rrethanat e rastit konkret, i konsideron si “*dyshime të thjeshta*” për “*joefektivitetin*” e padisë për konflikt administrativ si mjet juridik dhe rrjedhimisht, si të tilla, bazuar edhe në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, nuk vlejnë si arsye për ta liruar parashtruesin e kërkesës nga detyrimi për të shteruar një mjet juridik. Për më tepër që, nga informacionet e fundit të marra nga Gjykata, rezulton që, përkundër pretendimeve të parashtruesit të kërkesës, të njejtës Gjykatës Themelore në një rast të ngjashëm, iu janë dashur afërsisht një (1) vit për të vendosur në merita; ndërkaq, Gjykatës së Apelit afërsisht tetë (8) muaj për të vendosur në shkallë të dytë dhe për të konfirmuar vendimarrjen e Gjykatës Themelore.
187. Gjykata vëren që prej momentit kur parashtruesi i kërkesës e ka dorëzuar padinë përkatëse në Gjykatën Themelore, përkatësisht më 24 korrik 2018, ai i ka dorëzuar Gjykatës Themelore edhe pesë (5) kërkesa për përsheptim, më 16 tetor 2018, 22 mars 2019, 16 prill 2019, 5 qershor 2019 dhe 4 korrik 2019, respektivisht, dhe bazuar në shkresat e lëndës dhe deri në vendosjen e këtij rasti nga kjo Gjykatë, nuk rezulton që parashtruesi i kërkesës të ketë pranuar ndonjë përgjegje nga Gjykata Themelore. Për më tepër, në përgjigjet e dorëzuara në Gjykatë, Gjykata Themelore kishte konfirmuar pretendimin e

- parashtruesit të kërkesës se nuk është ndërmarrë ndonjë hap procedural drejt trajtimit të pretendimeve të parashtruesit të kërkesës për shkelje të neneve 23, 24 dhe 36 të Kushtetutës në lidhje me nenit 8 të KEDNJ-së.
188. Megjithatë, dhe siç është theksuar më lart, çështja para Gjykatës nuk është vlerësimi i kushtetutshmërisë së procedurave para Gjykatës Themelore, por vlerësimi i kushtetutshmërisë së Aktvendimit të kontestuar të Agjencisë së Regjistrimit Civil. Për të bërë vlerësimin e këtij të fundit, Gjykata do të duhet të miratojë kërkesën e parashtruesit të kërkesës për lirim nga detyrimi për shterimin e mjeteve juridike, duke konstatuar se padia për konflikt administrativ në rrethanat e rastit konkret dhe marrë parasysh “*rrethanat e veçanta*” të parashtruesit të kërkesës, (i) nuk është efektive; dhe (ii) nuk është mjaftueshëm e sigurtë në teori dhe praktikë.
189. Siç është elaboruar më lart, një konstatim i tillë nga Gjykata, në rrethana kur padia për konflikt administrativ është dëshmuar efektive dhe mjaftueshëm e sigurtë përpos në teori edhe në praktikë, në rastin e personit “Y” të vendosur nga e njejta Gjykatë Themelore përmes Aktgjykimit [A.nr.2196/2017] të 27 dhjetorit 2018 dhe në rrethana të ngjashme me ato të parashtruesit të kërkesës, do të ishte në kundërshtim me parimin e subsidiaritetit, parim ky i mishëruar në paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës dhe praktikën gjyqësore të vet Gjykatës dhe GJEDNJ-së.
190. Gjykata tashmë ka përcaktuar në jurisprudencën e saj se nëse procedurat janë në zhvillim e sipër tek gjykatat e rregullta atëherë kërkesa e parashtruesve konsiderohet e parakohshme. (Shih, në këtë kontekst, rastet e Gjykatës, KI23/10, parashtrues *Jovica Gadzic*, Aktvendim për Papranueshmëri, i 19 shtatorit 2013; KI32/11, parashtrues *Lulzim Ramaj*, Aktvendim për Papranueshmëri, i 20 prillit 2012; KI113/12, parashtrues *Haki Gjocaj*, Aktvendim për Papranueshmëri, i 25 janarit 2013, paragrafi 34; KI114/12, parashtrues *Kastriot Hasi*, Aktvendim për Papranueshmëri, i 3 prillit 2013, paragrafi 33; KI07/13, parashtrues *Ibish Kastrati*, Aktvendim për Papranueshmëri, i 5 korrikut 2013, paragrafët 28-29; KI58/13, parashtrues *Sadik Bislimi*, Aktvendim për papranueshmëri, i 25 nëntorit 2013, paragrafi 31; dhe KI102/16, parashtrues *Shefqet Berisha*, Aktvendim për Papranueshmëri, i 2 marsit 2017, paragrafi 39).
191. Rrjedhimisht, në rrethanat e rastit konkret, bazuar në parimin e subsidiaritetit, Gjykata është e detyruar që kërkesën e parashtruesit të kërkesës ta deklarojë si të papranueshme për shkak së është e parakohshme, duke u ofruar në këtë mënyrë mundësinë dhe përparësinë gjykatave të rregullta që t’i trajtojnë çështjet që ngritën në kërkesën e tij.
192. Deklarimi i kësaj kërkesë si të parakohshme në vetvete nënkupton që parashtruesi i kërkesës e ka të garantuar me Kushtetutë, Ligj dhe Rregullore të punës mundësinë që t’i drejtohet sërish kësaj Gjykate me kërkesë për vlerësim të kushtetutshmërisë së vendimeve të autoriteteve publike, qoftë të veprimeve apo mosveprimeve të tyre, e të cilat ai mund të pretendon se konsistojnë në shkelje të ndonjë të drejtë apo lirie themelore të garantuar me Kushtetutë, KEDNJ apo instrumente të tjera ndërkombëtare.

193. Si përfundim, Gjykata konstaton se parashtruesi i kërkesës nuk e ka plotësuar kriterin e pranueshmërisë së shterimit të mjeteve juridike të përcaktuar me paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës, paragrafin 2 të nenit 47 të Ligjit dhe pikën (b) të paragrafi (1) të rregullit 39 të Rregullores së punës, dhe rrjedhimisht kërkesa e tij duhet të shpallet e papranueshme

Kërkesa e parashtruesit për kompensim të dëmit jo-material

194. Parashtruesi i kërkesës ka kërkuar nga Gjykata që t'i akordojë atij kompensim për dëmin jo-material në vlerë prej 5,000.00 euro për shkak të shkeljes së të drejtave dhe lirive themelore të tij të garantuara me Kushtetutë dhe KEDNJ. Kërkesën e tij për kompensim të dëmit jo-material, parashtruesi i kërkesës e bazon në nenin 41 (Shpërblimi i drejtë) të KEDNJ-së dhe praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, respektivisht në rastet *Akdivar dhe të tjerët kundër Turqisë* (cituar më lart), *B. kundër Francës* (cituar më lart) dhe *Dolenec kundër Kroacisë* (Aktgjykimi i 26 shkurtit 2010).
195. Gjykata vëren dhe konstaton se neni 41 i KEDNJ-së, i cili bën pjesë në Titullin II [Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut] të KEDNJ-së, nuk mund të shërbejë si bazë për të kërkuar “shpërblim të drejtë” apo kompensim për dëm jo-material para Gjykatës Kushtetuese, duke qenë se ky nen i referohet kompetencave të GJEDNJ-së dhe jo kompetencave të gjykatave vendore pjesë anëtare të mekanizmit mbrojtës të garantuar me KEDNJ. Palët kontraktuese janë të obliguara të garantojnë të drejtat dhe liritë e garantuara me Titullin I [Të Drejtat dhe Liritë] të KEDNJ-së. Në këtë aspekt, Gjykata e ka parasysh faktin që GJEDNJ akordon “shpërblim të drejtë” apo kompensim për dëm jo-material, mirëpo një gjë të tillë e bën bazuar në kompetencat e saj specifike të përshkruara në nenin 41 të KEDNJ-së dhe rregullin 60 të Rregullores së saj të punës.
196. Përkundër faktit që GJEDNJ ka autorizim specifik për të caktuar “shpërblim të drejtë”, kjo Gjykatë, është e lidhur dhe e kushtëzuar që të veprojë vetëm në bazë të rregullativës ligjore dhe procedurale që e rregullon punën e saj. Në asnjërin nga dokumentet të cilat e rregullojnë fushëveprimtarinë dhe procedurat para kësaj Gjykate dhe veprimet që kjo e fundit mund të ndërmarë, nuk parashihet një autorizim ekuivalent për të akorduar “shpërblim të drejtë”, ashtu siç një kompetencë e tillë qartazi i përshkruhet GJEDNJ-së me dispozitat e lartcekura.
197. Të lartcekurat nuk nënkuptojnë që individët nuk kanë të drejtë të kërkojnë dëmshpërblim nga autoritetet publike në rast të konstatimit të shkeljes së të drejtave dhe lirive të tyre bazuar në ligjet e aplikueshme në Republikën e Kosovës. Përkundrazi, vet GJEDNJ thekson se në mënyrë që një e drejtë e mbrojtur me KEDNJ të riparohet në maksimumin e mundshëm të riparimit, parashtruesit përkatës duhet të dëmshpërblehen dhe atë në lartësinë e duhur dhe në përputhje të drejtë me të drejtën e cila iu është cenuar. (Shih, për shembull, njërin nga rastet e GJEDNJ-së në këtë aspekt: *Gavriliță kundër Moldavisë*, Aktgjykim i 22 korrikut 2014). Megjithatë, ka edhe të tilla raste kur, bazuar në rrethanat specifike të atij rasti, GJEDNJ konsideron se vet gjetja e shkeljes paraqet “shpërblim të drejtë” edhe për dëmin jo-material që

një parashtrues mund të ketë pësuar. (Shih në këtë aspekt pjesën operative të rastit të GJEDNJ-së, *Roman Zaharov kundër Ruisë*, Aktgjykim i 4 dhjetorit 2015).

198. Rrjedhimisht, për arsyet e lartcekura, kërkesa e parashtruesit të kërkesës duhet të refuzohet për faktin se kërkesa e tij u shpall e papranueshme si dhe për faktin se Gjykata nuk ka autorizim që të akordojë “shpërblim të drejtë” apo “dëmshpërblim”. (Shih, *mutatis mutandis*, rastin e Gjykatës KI177/14, parashtrues *Miodrag Janković*, Aktvendim për papranueshmëri i 2 korrikut 2015, paragrafi 44).

PËR KËTO ARSYE

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës, në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës, me nenin 20 të Ligjit dhe me rregullin 59 (b) të Rregullores së punës, në seancën e mbajtur më 5 shtator 2019, njëzëri:

VENDOS

- I. TË DEKLAROJË kërkesën të papranueshme;
- II. T'UA KUMTOJË këtë Aktvendim palëve;
- III. TË PUBLIKOJË këtë Aktvendim në Gazetën Zyrtare, në pajtim me nenin 20 (4) të Ligjit;
- IV. TË DEKLAROJË se ky Aktvendim hyn në fuqi menjëherë.

Gjyqtarja raportuese

Gresa Caka-Nimani
Gresa Caka-Nimani



Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese

Arta Rama-Hajrizi
Arta Rama-Hajrizi